VALSTYBĖS KONTROLĖ
FISKALINĖ STEBĖSENA

IŠVADA DĖL 2027–2029 M. LIETUVOS BIUDŽETO PROJEKTO

2026 m. lapkričio 5 d.

Nr. BPE-7

BIUDŽETO PROJEKTE NUMATYTAS NUOKRYPIS NUO FISKALINĖS DRAUSMĖS TAISYKLIŲ RODO POREIKĮ IMTIS PAJAMŲ IR IŠLAIDŲ PRIEMONIŲ

Valstybės kontrolė, kaip nepriklausoma fiskalinė institucija (toliau – NFI), teikia Seimui savo išvadą dėl Lietuvos Respublikos 2027–2029 m. biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto (BP2027).

NFI išnagrinėjo BP2027 ir įvertino, ar 2027–2029 m. valdžios sektoriaus biudžetuose numatomas grynųjų išlaidų augimas atitinka nacionalines ir Europos Sąjungos (ES) fiskalinės drausmės taisykles. Taip pat, siekdama įvertinti rizikas viešųjų finansų tvarumui, pateikė 2026–2029 m. fiskalinių rodiklių (valdžios sektoriaus pajamų, išlaidų, deficito ir skolos) prognozes ir deficito bei skolos augimo scenarijų iki 2035 m.

Pagrindinės išvados žinutės:

- ✓ **Biudžeto projekte planuojamos grynosios išlaidos neatitinka nei nacionalinių, nei Europos Sąjungos fiskalinės drausmės taisyklių, todėl kyla perteklinio deficito procedūros taikymo rizika, o tai įpareigotų mažinti išlaidas ir (arba) didinti valstybės pajamas.**
- ✓ **Iki 2029 m. svarbu priimti sprendimus dėl tvaraus gynybos finansavimo, nes tais metais baigs galioti išlyga dėl gynybos finansavimo.**
- ✓ **Planuojant nesilaikyti grynųjų išlaidų augimo ribų, Fiskalinės valdysenos įstatymas numato pareigą biudžeto projektą patikslinti arba pateikti pagrįstą paaiškinimą, kodėl taisyklių nesilaikoma.**
- ✓ **NFI nuomone, jei būtų pasirinkta teikti paaiškinimą, kodėl taisyklių nesilaikoma, turėtų būti pateiktas priemonių planas, kaip būtų mažinamas nuokrypis nuo fiskalinės drausmės taisyklių.**
- ✓ **NFI vertinimu, 2027 m. numatomas papildomų 197 mln. Eur pajamų surinkimas dėl administravimo gerinimo neturėtų būti įtraukiamas į pajamų projekcijas, nes tokių priemonių poveikis pasižymi dideliu neapibrėžtumu dėl jų įgyvendinimo.**
- ✓ **Valdžios sektoriaus išlaidos 2027 m. gali būti didesnės, nei numatyta, nes dalis tikėtinų išlaidų neįtrauktos į projektą.**
- ✓ **Nors Lietuvoje taikomas trimetis biudžeto planavimas, 2028–2029 m. biudžeto projekte neatsispindi visi valstybės įsipareigojimai, todėl projekte viešųjų finansų vaizdas atrodo palankesnis, nei jis, tikėtina, būtų iš tiesų.**
- ✓ **Biudžeto projekte neatsispindi dalis tikėtinų pajamų ir išlaidų veiksnių, todėl deficitas gali būti reikšmingai didesnis, nei planuojama, ir 2029 m. gali priartėti prie 6 proc. BVP. Tai reikalaus papildomų pajamų ir išlaidų sprendimų.**
- ✓ **Valdžios sektoriaus skolai artėjant prie 60 proc. BVP, mažės fiskalinė erdvė, o augančios išlaidos palūkanoms ribos viešųjų paslaugų ir investicijų finansavimą.**
- ✓ **Ilgesnio laikotarpio vertinimas rodo, kad viešieji finansai savaime negrįžta į tvarią trajektoriją ir be papildomų fiskalinių sprendimų nėra prielaidų valdžios sektoriaus skolos stabilizacijai – iki 2035 m. ji gali išaugti iki 74 proc. BVP.**

SANTRAUKA

Biudžeto projektas parengtas pažeidžiant Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme nustatytą grynųjų išlaidų augimo taisyklę. NFI vertinimu, remiantis biudžeto projektu, vidutinis metinis grynųjų išlaidų augimas 2026–2029 m. siekia 7,9 proc., kai Fiskaliniame struktūriniame plane nustatytų metinių augimo ribų vidurkis minėtu laikotarpiu sudaro 4,7 proc. Net ir atsižvelgus į taikomą išlygą gynybos išlaidoms, sukauptas grynųjų išlaidų augimo nuokrypis visais projektuojamais metais viršija leistiną ribą. Įgyvendinant Fiskalinės valdysenos įstatyme įtvirtintą atsižvelgimo arba paaiškinimo principą, projektas turėtų būti patikslintas taip, kad jis atitiktų fiskalinės drausmės taisyklę, arba turėtų būti pateiktas pagrįstas paaiškinimas, kodėl jos nesilaikoma. NFI nuomone, jei būtų pasirinkta teikti patikslintą biudžeto projektą, kuris neatitinka fiskalinės drausmės, paaiškinime turėtų būti pateiktas priemonių planas, kaip būtų mažinamas nukrypimas nuo fiskalinės drausmės taisyklių, ir įgyvendinimo terminai.

2026 m. išnaudojus nacionalinės išlygos suteikiamą fiskalinę erdvę, būtina priimti ilgalaikius gynybos finansavimo sprendimus, kad jai pasibaigus netektų skubiai mažinti deficito 2029 metais. Biudžeto projekte numatoma, kad jau nuo 2026 m. nacionalinė išlyga gynybos išlaidoms bus panaudota visa apimtimi – 1,5 proc. BVP. Nors 2025–2028 m. Lietuvai ši išlyga suteikia papildomos fiskalinės erdvės, ji yra laikina priemonė. NFI vertinimu, išlygos galiojimo laikotarpis turėtų būti išnaudotas priimant sprendimus dėl ilgalaikio gynybos finansavimo, tai yra išlaidų prioritetų perskirstymo arba pajamų didinimo. Priešingu atveju, pasibaigus išlygos galiojimui, gali tekti skubiai mažinti deficitą 2029 m.

Kadangi biudžeto projekte planuojamas 2026 m. valdžios sektoriaus deficitas viršija 3 proc. BVP ribą, Europos Komisija turėtų atlikti Lietuvos viešųjų finansų padėties vertinimą pagal sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126(3) straipsnį. Jo rezultatai turėtų būti skelbiami su 2027 m. Europos semestro rudens paketu šių metų lapkričio mėn. ir būtų vienas iš veiksnių sprendžiant taikyti galimą perviršinio deficito procedūrą, kuri reikštų sustiprintą viešųjų finansų priežiūrą ir įsipareigojimą imtis korekcinių priemonių.

Į biudžeto projektą neįtrauktos reikšmingos apimties išlaidos ir egzistuoja rizika nesurinkti dalies planuojamų pajamų. 2027 m. rodikliuose neatsispindi dalis išlaidų, kurios, NFI vertinimu, turėtų būti įtraukiamos apskaičiuojant valdžios sektoriaus deficitą. Tarp jų yra išlaidos, susijusios su parama Ukrainai, geležinkelių infrastruktūra ir kai kurių viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų statistiniu perklasifikavimu į valdžios sektorių. Taip pat, NFI nuomone, 2027 m. biudžeto projekte numatomas papildomų 197 mln. Eur pajamų surinkimas dėl administravimo gerinimo neturėtų būti įtraukiamas į pajamų projekcijas. Remiantis NFI valdžios sektoriaus deficito projekcijomis, grynosios išlaidos augs sparčiau, nei numatyta biudžeto projekte.

NFI vertinimu, deficitas augs sparčiau, nei numatyta biudžeto projekte, ir 2029 m. priartės prie 6 proc. BVP. Nors nuo 2025 m. taikomas trimečio biudžeto planavimas, 2028–2029 m. biudžeto projekte neatsispindi dalis tikėtinų išlaidų. Pavyzdžiui, neįvertintas tolesnis viešojo sektoriaus darbo užmokesčio augimas, papildomas pensijų indeksavimas ar Sveikatos draudimo įstatyme numatytas valstybės įmokų už valstybės lėšomis draudžiamus asmenis didėjimas. Dėl šių priežasčių vidutinio

laikotarpio valdžios sektoriaus deficito vaizdas atrodo palankesnis. NFI projekcijose siekiama įvertinti scenarijų, kuris geriau atspindėtų viešiesiems finansams kylantį spaudimą.

NFI numatant didesnį valdžios sektoriaus deficitą nei biudžeto projekte, skola augs sparčiau ir 2029 m. priartės prie 60 proc. BVP Mastrichto kriterijaus ribos. Dėl spartaus skolos augimo didės ir jos aptarnavimo išlaidos: NFI vertinimu, išlaidos palūkanoms nuo 1 mlrd. Eur 2026 m. gali išaugti iki 2,1 mlrd. Eur 2029 m. Didėjanti skola mažins fiskalinę erdvę reaguojant į ekonominius ar geopolitinius sukrėtimus, o kartu didins jautrumą skolinimosi sąlygų ir kredito reitingų pokyčiams. Augančios išlaidos palūkanoms ribos viešųjų paslaugų ir investicijų finansavimo galimybes.

NFI vertinimu, biudžeto projekte pasigendama aiškaus plano, kaip vidutiniu laikotarpiu bus mažinamas valdžios sektoriaus deficitas ir užtikrinamas grįžimas prie fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi. Net ir nepriimant papildomų diskrecinių sprendimų, valdžios sektoriaus deficitas vidutiniu laikotarpiu išliktų didesnis nei 3 proc. BVP. Išlaidas didina tiek nauji valdžios sektoriaus įsipareigojimai, tiek anksčiau priimtų sprendimų nulemtas išlaidų augimas.

Siekiant grįžti prie fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi, reikalingos tiek išlaidų, tiek pajamų priemonės. Lietuvos mokesčių ir socialinių įmokų pajamų santykis su BVP išlieka vienas mažiausių Europos Sąjungoje, todėl viešųjų finansų tvarumui užtikrinti neišvengiami sprendimai, didinantys valdžios sektoriaus pajamas. Atsižvelgiant į augančius gynybos, socialinės apsaugos ir sveikatos priežiūros finansavimo poreikius, svarbu nuosekliai plėsti mokesčių bazę, peržiūrėti mokestines lengvatas, gerinti mokesčių surinkimą ir užtikrinti išlaidų efektyvumą. Remiantis NFI projekcijomis ir siekiant, kad 2029 m. valdžios sektoriaus (VS) deficitas neviršytų Mastrichto kriterijaus ribos, reikėtų, kad jis būtų mažesnis daugiau nei 3 mlrd. Eur.

Ilgesnio laikotarpio vertinimas rodo, kad viešųjų finansų padėtis yra suprastėjusi, o rizikos jų tvarumui reikšmingai padidėjusios. Atsižvelgiant į atnaujintas valdžios sektoriaus deficito projekcijas, išlaidų augimą lemiančių makroekonominių rodiklių projektuojamą raidą ir didesnius įsipareigojimus gynybai, valdžios sektoriaus skola augtų sparčiau, nei projektuota anksčiau. NFI vertinimu, jau 2030 m. ji gali viršyti 60 proc. BVP ribą, o 2035 m. siekti kiek daugiau nei 74 proc. BVP.

1. FISKALINĖS DRAUSMĖS TAISYKLĖS

Grynosios išlaidos yra pagrindinis rodiklis tiek Lietuvos, tiek ES fiskalinės valdysenos sistemoje. Fiskaliniame struktūriniame plane (FSP) ES šalys nusimato grynųjų išlaidų augimo planus, kuriuos įsipareigoja vykdyti. Tai metiniais augimo tempais apibrėžta daugiametė valstybės narės nominaliųjų grynųjų išlaidų trajektorija. Grynosios išlaidos[1] yra valdžios sektoriaus išlaidos, apskaičiuojamos atėmus išlaidas palūkanoms, diskrecines pajamų priemones, ES programų išlaidas, nacionalines išlaidas ES programų bendrajam finansavimui, ciklines nedarbo išmokas, vienkartines ir kitas laikinąsias priemones.

2025–2029 m. yra taikomos FSP numatytos ir 2025 m. liepos mėn.[2] Europos Tarybos Lietuvai patvirtintos grynųjų išlaidų augimo ribos. Lietuva taip pat naudojasi nacionaline nukrypti leidžiančia išlyga dėl gynybos išlaidų[3]. Išlyga sudaro galimybę nukrypti nuo FSP nustatytų grynųjų išlaidų augimo ribų ne didesniu negu 1,5 proc. BVP dydžiu, jeigu šis nuokrypis paaiškinamas išlaidų gynybai[4] padidėjimu, palyginti su šių išlaidų lygiu 2021 metais. Kadangi naudojamasi išlyga, sprendžiant dėl atitikties ES fiskalinės drausmės taisyklėms, 2025–2028 m. vertinamas tik sukauptas grynųjų išlaidų augimo nuokrypis (atsižvelgiant į išlygą). Jis laikomas reikšmingai neatitinkančiu[5] ES taisyklių, jeigu viršija 0,6 proc. BVP[6]. Sprendžiant dėl 2029 m. atitikties, nebegaliosiant išlygai, vertinamas tiek sukauptas, tiek metinis nuokrypis. Pastarasis laikomas reikšmingai neatitinkančiu ES taisyklių, jeigu viršija 0,3 proc. BVP.

Tuo tarpu atitiktis nacionalinėms fiskalinės drausmės taisyklėms vertinama remiantis Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniu įstatymu (KĮ). Kadangi Europos Sąjungos Taryba (Taryba) yra pateikusi rekomendaciją dėl nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos, KĮ apibrėžta valdžios sektoriaus fiskalinės drausmės taisyklė vertinama pagal KĮ 3 str. 8 d. 3 p., t. y. kiekvienais metais, kuriais galioja Tarybos rekomendacija dėl nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos, grynųjų išlaidų augimas turi neviršyti rekomendacijoje numatytų išlaidų augimo ribų. Jei 2026–2028 m., galiojant minėtai rekomendacijai, būtų nesilaikoma nacionalinės fiskalinės drausmės taisyklės, būtų taikomos KĮ 4 str. 2 d. nustatytos procedūros ir Ministras Pirmininkas Seime turėtų žodžiu paaiškinti viršijimo priežastis. Rekomendacijai nustojus galioti 2029 m., atitiktis fiskalinės drausmės taisyklei bus vertinama pagal 2025–2029 m. FSP numatytas grynųjų

[1] Pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263. Prieiga per internetą: https://eurlex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401263.

[2] Tarybos rekomendacija, kuria pritariama Lietuvos nacionaliniam vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui. Prieiga per internetą:
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=OJ:C_202503959.

[3] Tarybos rekomendacija, kuria Lietuvai leidžiama nukrypti nuo Tarybos pagal Reglamentą (ES) 2024/1263 nustatyto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo. Prieiga per internetą:
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/HTML/?uri=OJ:C_202503969.

[4] Pagal COFOG.02.

[5] Remiamasi EK taikomu skirstymu pagal EK ES valstybių narių atitikimo ES taisyklėms vertinimą. Kai grynųjų išlaidų augimas viršija rekomenduojamą augimo tempą (t. y. susidaro teigiamas nuokrypis), nuokrypio dydis vertinamas atsižvelgiant į 0,3 proc. BVP metinio ir 0,6 proc. BVP sukaupto nuokrypio ribas. Jeigu teigiamų nuokrypių nėra, vertinama, kad valstybė atitinka ES fiskalines taisykles. Jeigu susidaro teigiamas nuokrypis, tačiau jis neviršija nė vienos iš nustatytų ribų, valstybė vertinama kaip neatitinkanti ES fiskalinių taisyklių. Jeigu nuokrypis viršija bent vieną iš šių ribų, valstybė vertinama kaip reikšmingai neatitinkanti ES fiskalinių taisyklių. Valstybių narių, kurioms aktyvuota nacionalinė išlyga dėl gynybos išlaidų, atveju, vertinant atitiktį, atsižvelgiama į šios išlygos suteikiamą lankstumą ir išlygos galiojimo laikotarpiu remiamasi tik sukauptu grynųjų išlaidų nuokrypiu. Prieiga per internetą:
https://webgate.ec.europa.eu/circabc-ewpp/d/d/workspace/SpacesStore/1d05e6e0-fc49-4543-9ecf-7ffe89f41bcc/download.

[6] Pagal Reglamentą 2024/1264. Prieiga per internetą:
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401264.

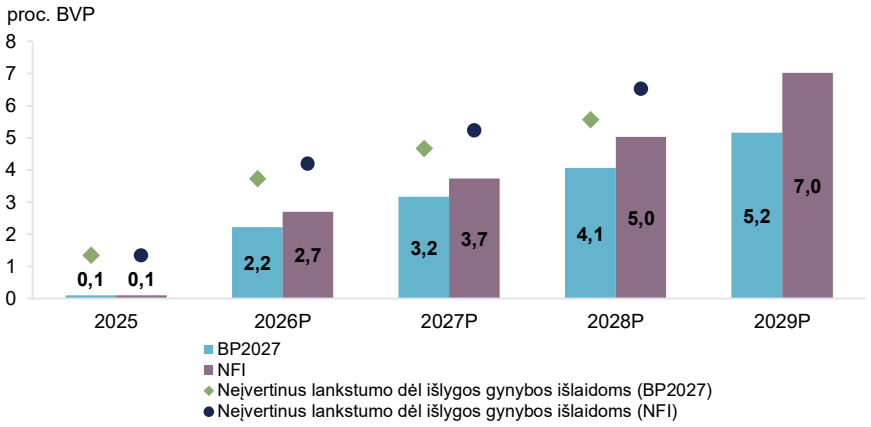
išlaidų augimo ribas. Jei 2029 m. būtų nesilaikoma nacionalinės taisyklės, būtų taikomos KĮ 4 str. 1 d. nustatytos procedūros ir papildomai atsirastų pareiga nuokrypį kompensuoti 2031 m., Vyriausybei pateikiant informaciją apie priemones, kuriomis planuojamas grynųjų išlaidų augimo ribų viršijimo kompensavimas. Abiem atvejais nacionalinė fiskalinės drausmės taisyklė būtų pažeidžiama, jei sukauptas[7] grynųjų išlaidų augimo nuokrypis viršytų 0,1 proc. BVP.

Fiskalinės drausmės taisyklių laikymasis užtikrina viešųjų finansų tvarumą. Fiskalinė drausmė – tai mechanizmas, kuris padeda užtikrinti, kad valstybė galėtų ilgą laiką finansuoti savo įsipareigojimus ir aptarnauti skolą nepatirdama rimtų finansinių sunkumų, o ateities kartoms netektų mokėti už šiandienos sprendimus didesniais mokesčiais ar mažesnės apimties viešosiomis paslaugomis.

1.1. Biudžeto projekto atitiktis nacionalinei fiskalinės drausmės taisyklei

Biudžeto projektas parengtas pažeidžiant Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme numatytą taisyklę. Remiantis BP2027, vidutiniam laikotarpiui planuojamas grynųjų išlaidų augimas neatitinka KĮ nustatytos valdžios sektoriaus fiskalinės drausmės taisyklės. Tai rodo visais projektuojamais metais 0,1 proc. BVP ribą viršijantis sukauptas grynųjų išlaidų augimo nuokrypis, įvertinus išlygą gynybos išlaidoms (1 pav.). Biudžeto projekte numatytų išlaidų atitiktis grynųjų išlaidų augimo riboms pateikiama 2 priedas. NFI vertinime naudojami BP2027 grynųjų išlaidų augimo rodikliai, pakoreguoti pagal iki spalio 26 d. paskelbtus statistinius duomenis. Vertinimui taip pat nebuvo naudojama dalis BP2027[8] nurodytų pajamų priemonių, nes jos neturėtų būti laikomos diskrecinėmis. **Pagal šiuos duomenis, vidutinis metinis grynųjų išlaidų augimas 2026–2029 m. siekia 7,9 proc., kai FSP nustatytų metinių augimo ribų vidurkis minėtu laikotarpiu sudaro 4,7 proc.**

1 pav. Pagal NFI projekcijas, neatitikimas FSP nustatytoms grynųjų išlaidų augimo riboms yra didesnis, nei numatyta BP2027

Paveiksle pateikti BP2027 nuokrypiai skiriasi nuo pateiktų biudžeto projekto apžvalgoje.

P – prognozė

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, BP2027, Finansų ministerija, Nepriklausomos fiskalinės institucijos skaičiavimai

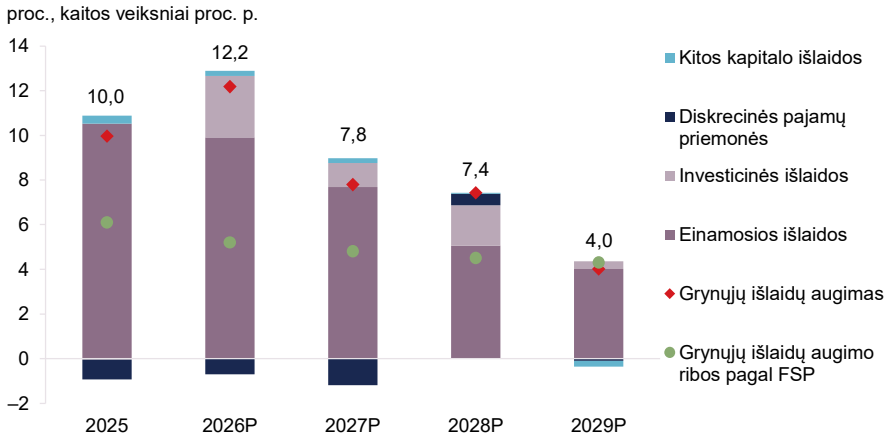
[7] Nors KĮ 4 str. 2 d. numatyta, kad atitiktis taisyklei vertinama pagal metinį nuokrypį, atsižvelgiant į Tarybos rekomendacijose nustatytą vertinimo principą, taikant šioje dalyje numatytą procedūrą, remiamasi sukauptu nuokrypiu.

[8] BP2027 apžvalgos 9 lentelėje 31–33 numeriais pažymėtos priemonės, susijusios su kelių naudojimo ir eismo ribojimo mokesčių pakeitimais, įsigaliojusiais nuo 2026 m. sausio 1 d. Šie pakeitimai nelaikytini valdžios sektoriaus pajamų netekimu, nes tai tėra pajamų perskirstymas tarp valdžios sektoriaus subjektų.

2025 m. buvo panaudota 1,2 proc. BVP išlygos gynybos išlaidoms apimties, o biudžeto projekte numatoma, kad nuo 2026 m. ši išlyga bus panaudota maksimaliai – 1,5 proc. BVP. Europos Komisija (EK) pabrėžia[9], kad 2025–2028 m. taikoma nacionalinė išlyga gynybos išlaidoms yra laikina priemonė, suteikianti Lietuvai laiko priimti sprendimus dėl valdžios sektoriaus išlaidų prioritetų perskirstymo arba pajamų didinimo. Nepriėmus šių sprendimų, pasibaigus išlygos galiojimui, gali tekti skubiai mažinti deficitą. Europos Fiskalinė valdyba taip pat atkreipia dėmesį[10] į poreikį tvariai finansuoti gynybos išlaidas. Didesnės išlaidos gynybai yra struktūrinis pokytis – prisitaikymas prie naujos realybės. Todėl šalys turėtų siekti kompensuoti padidėjusias gynybos išlaidas priimdamos ilgalaikius sprendimus dėl pajamų didinimo ir (arba) kitų biudžeto išlaidų mažinimo.

Didžiausią poveikį BP2027 projektuojamam grynųjų išlaidų augimo tempui turi einamosios išlaidos (socialinėms išmokoms, darbo užmokesčiui, tarpiniam vartojimui) (2 pav.). Pažymėtina, kad vidutiniu laikotarpiu išlaikomas nacionaliniais ištekliais finansuojamų investicijų lygis. Tai atitinka EK 2024 m. spalio 21 d. rekomendaciją Lietuvai[11]. Kita vertus, 2028 m. numatoma, kad diskrecinių pajamų priemonių bendras poveikis mažins fiskalinę erdvę ir prisidės prie spartesnio grynųjų išlaidų augimo.

2 pav. Didžiąją dalį grynųjų išlaidų augimo sudaro einamosios išlaidos

Paveiksle pateikti BP2027 grynųjų išlaidų augimai skiriasi nuo pateiktų biudžeto projekto apžvalgoje.

P – prognozė

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, BP2027, Finansų ministerija, Nepriklausomos fiskalinės institucijos skaičiavimai

1.2. Atsižvelgimo arba paaiškinimo principo taikymas

Pagal fiskalinės valdysenos sistemą, Vyriausybė, gavusi neigiamą NFI išvadą, turėtų taikyti atsižvelgimo arba paaiškinimo principą. Tai reiškia, kad Vyriausybė turėtų arba patikslinti biudžeto projektą taip, kad jis atitiktų fiskalinės drausmės taisyklę, arba pateikti pagrįstą paaiškinimą, kodėl jos nesilaiko. Jeigu Vyriausybė, kaip nustatyta

[9] Europos Komisijos rekomendacija Lietuvai. Prieiga per internetą: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52026DC0215&utm_source.

[10] Prieiga per internetą: https://commission.europa.eu/publications/european-fiscal-board-assesses-appropriate-fiscal-stance-euro-area-2026_en.

[11] Taryba rekomendavo, kad Lietuva išlaikytų nacionaliniais ištekliais finansuojamas viešąsias investicijas ir užtikrintų veiksmingą Europos Sąjungos fondų vykdymą, visų pirma siekdama skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas. Prieiga per internetą: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=OJ%3AC_202406822.

Fiskalinės valdysenos įstatymo 11 str. 2 d. 2 p., nesutinka su NFI išvada, ji teikia paaiškinimą kartu su patobulintu biudžeto patvirtinimo įstatymo projektu. Pagal Seimo statutą[12], Biudžeto ir finansų komiteto posėdyje svarstant valstybės biudžeto projektą, išklausomas ir Vyriausybės atstovo paaiškinimas.

NFI nuomone, vadovaujantis gerąja viešojo atskaitingumo bei fiskalinio skaidrumo praktika, vertėtų pateikti ne vien paaiškinimą, kodėl nesilaikoma fiskalinės drausmės taisyklių. Jei būtų nuspręsta teikti patobulintą biudžeto projektą, neatitinkantį fiskalinės drausmės taisyklių, Vyriausybės paaiškinime turėtų būti aiškiai pagrįstos nukrypimo priežastys, įvertintas jo poveikis viešųjų finansų tvarumui, įvardytos pagrindinės rizikos. Remiantis ES nepriklausomų fiskalinių institucijų tinklo[13] minimaliais standartais, turėtų būti pateiktas planas, kuris apimtų numatomą fiskalinių rodiklių trajektoriją, priemones, kuriomis būtų mažinamas nuokrypis, šių priemonių įgyvendinimo terminus.

Jei su patobulintu biudžetu būtų pateikti išsamūs duomenys, NFI pateiktų vertinimą dėl atitikties fiskalinės drausmės taisyklei.

1.3. Biudžeto projekto atitiktis ES fiskalinės drausmės taisyklėms

Biudžeto projektas parengtas nesilaikant ES fiskalinės drausmės taisyklių. Remiantis BP2027, numatomas grynųjų išlaidų 2026–2029 m. augimas reikšmingai neatitinka[14] FSP nustatytų grynųjų išlaidų augimo ribų. Tai yra, atsižvelgus į išlygą gynybos išlaidoms, sukauptas grynųjų išlaidų augimo nuokrypis nuo 2026 m. viršija 0,6 proc. BVP ribą. Kadangi biudžeto projekte 2026 m. planuojamas 3,3 proc. BVP deficitas viršija 3 proc. BVP Mastrichto kriterijaus ribą, EK turėtų parengti išvadą[15]. Ji turėtų būti skelbiama su 2027 m. Europos semestro rudens paketu šių metų lapkričio mėn. Ši išvada, įvertinus ir kitus viešųjų finansų tvarumui reikšmingus veiksnius, gali tapti pagrindu sprendimui dėl perviršinio deficito procedūros (PDP) pradėjimo.

Taryba šaliai, kuriai taikoma perviršinio deficito procedūra, nenurodo konkrečių biudžeto priemonių, tačiau nustato siektinus tikslus ir jų įgyvendinimo trajektoriją, kuria siekiama užtikrinti viešųjų finansų tvarumą. PDP taikymo laikotarpiu šalis privalo reguliariai teikti ataskaitas EK, kuri stebi pažangą siekiant nustatytų tikslų. Jei šalis nevykdo prisiimtų įsipareigojimų, jai gali būti taikomos griežtesnės priežiūros ir vykdymo užtikrinimo priemonės. ES Tarybai nustačius, kad šalis nesiėmė veiksmingų priemonių, pagal PDP jai pateiktos rekomendacijos gali būti paskelbtos viešai. Be kita ko, tai didina ir tarptautinių finansų rinkų spaudimą šaliai. Jei pagal PDP prisiimti įsipareigojimai pažeidžiami pakartotinai, ES Taryba gali pateikti oficialų įspėjimą arba pareikalauti per nustatytą laikotarpį imtis konkrečių priemonių. Tolesnis įsipareigojimų nevykdymas gali lemti sankcijas, įskaitant baudas. Sankcijos taip pat taikomos laipsniškai. Jos gali apimti kreipimąsi į Europos investicijų banką su prašymu peržiūrėti paskolų teikimą šaliai, reikalavimą sumokėti palūkanų nenešantį 0,2 proc. BVP dydžio indėlį, kuris būtų laikomas iki PDP užbaigimo, ir iki 0,05 proc. BVP dydžio baudą kas šešis mėnesius, kol bus nustatyta, kad šalis ėmėsi veiksmingų priemonių. Taryba gali nuspręsti sustabdyti visų arba dalies

[12] Pagal 175 str. Prieiga per internetą:
https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5734/sACzolnQkE?csrt=10161403523508589612.

[13] 2016 m. vasario mėn. ES nepriklausomų fiskalinių institucijų tinklas „Defining and Enforcing Minimum Standards for Independent Fiscal Institutions“.

[14] Pagal Europos Komisijos taikomą skirstymą.

[15] Pagal sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126(3) straipsnį. Prieiga per internetą: https://eurlex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:12008E126.

ES struktūrinių fondų įsipareigojimų ar mokėjimų skyrimą valstybei narei, kuri nesilaiko PDP reikalavimų ir nesiima rekomenduojamų veiksmų.

1.4. Atitiktis fiskalinės drausmės taisyklėms pagal NFI projekcijas

Pagal NFI projekcijas, neatitikimas Fiskaliniame struktūriniame plane nustatytoms grynųjų išlaidų augimo riboms didesnis, nei numatyta BP2027. NFI įvertintas grynųjų išlaidų augimo tempas 2026–2029 m. vidutiniškai siekia 9,1 proc. per metus (3 priedas). Tai yra 1,2 proc. p. daugiau nei numatyta BP2027. Remiantis NFI projekcijomis, atsižvelgiant į išlygą gynybos išlaidoms, sukauptas grynųjų išlaidų augimo nuokrypis yra didesnis nei BP2027 (1 pav. ir 2 priedas). Remiantis BP2027, sukauptas grynųjų išlaidų augimo nuokrypis 2029 m. siekia 5,2 proc. BVP, o pagal NFI projekcijas – 7,0 proc. BVP.

1.5. 2025 m. Privalomojo sveikatos draudimo fondo fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi peržiūra

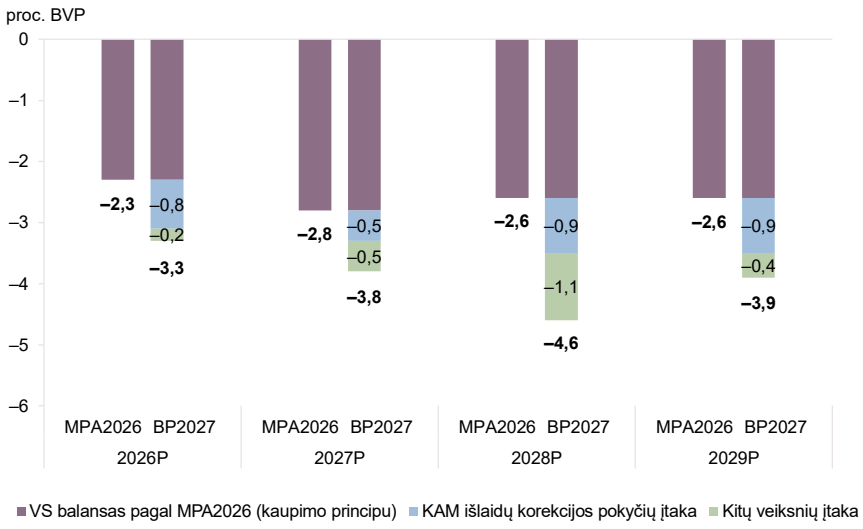
Pagal atnaujintus duomenis, Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetas 2025 m. atitiko fiskalinės drausmės taisyklę. 2025 m. faktinį fiskalinės drausmės taisyklių vertinimą NFI paskelbė 2026 m. gegužės 15 d. kartu su išvada dėl 2026 m. metinės pažangos ataskaitos (MPA2026). Privalomojo sveikatos draudimo fondo (PSDF) biudžetas turėjo atitikti iki 2025 m. pabaigos galiojusios KĮ redakcijos taisyklę, nustatančią, kad jo struktūrinis balansas turi būti subalansuotas arba teigiamas. Remiantis pavasarį turėtais duomenimis, buvo įvertinta, kad PSDF biudžeto struktūrinis balansas buvo neigiamas (–0,1 proc. BVP) ir taisyklės buvo nesilaikoma. Vis dėlto, po spalio 20 d. Valstybės duomenų agentūros atliktos techninio pobūdžio duomenų peržiūros, PSDF deficitas sumažėjo nuo 95,7 iki 4,8 mln. Eur. Sprendžiant pagal aktualius duomenis, PSDF struktūrinis balansas 2025 m. buvo subalansuotas (0 proc. BVP) ir fiskalinės drausmės taisyklės buvo laikomasi.

2. VALDŽIOS SEKTORIAUS BALANSO PROJEKCIJOS

2.1. 2026–2029 m. valdžios sektoriaus deficito peržiūra

Didesnį, nei anksčiau planuota, valdžios sektoriaus deficitą didele dalimi lemia krašto apsaugos srities išlaidų karinei įrangai įsigyti statistinės kaupimo korekcijos pokyčiai, tačiau prisideda ir kiti veiksniai. Karinės įrangos, ginklų ir atsargų įsigijimo išlaidos valdžios sektoriaus (VS) finansų statistikoje apskaitomos kaupimo principu, todėl deficite jos atsispindi tada, kai atsiranda ekonominė nuosavybė, dažniausiai pristatymo metu (A intarpas). Palyginus BP2027 su MPA2026, statistinė kaupimo korekcija (Krašto apsaugos ministerijos (KAM) išlaidų korekcija) 2026–2029 m. vidutiniškai yra 0,8 proc. BVP didesnė per metus[16] (3 pav.). Taigi net ir be papildomų diskrecinių sprendimų VS deficitas vidutiniu laikotarpiu viršytų 3 proc. BVP. Kiti veiksniai, lemiantys didesnį VS deficitą, yra tokie kaip šeimos paketo priemonės (vaiko priežiūros ir užimtumo krepšelio, paramos būstui įsigyti finansavimo didinimas, didesnės pensijų garantijos auginant vaikus, išmokos pradinukams mokinio reikmėms įsigyti), sprendimai didinti viešojo sektoriaus darbuotojų atlyginimus, mažesnės projektuojamos pajamos, socialinio draudimo pensijos indeksavimas.

3 pav. Išaugusiam projektuojamam VS deficito lygiui didelę įtaką daro išlaidų karinei įrangai įsigyti statistinės kaupimo korekcijos pokyčiai

P – prognozė

Šaltinis – MPA2026, BP2027, Nepriklausomos fiskalinės institucijos skaičiavimai

A intarpas. Kodėl gynybos išlaidų apskaitos laikas svarbus deficitui ir skolai?

Valdžios sektoriaus deficitas ir skola vertinami pagal skirtingus principus, todėl tos pačios gynybos išlaidos juose atsispindi skirtingu metu. Deficitas skaičiuojamas pagal kaupimo principą, taigi sandoriai registruojami tada, kai atsiranda, pasikeičia ar išnyksta ekonominė vertė. Išlaidos ginklų sistemoms ir karinei įrangai į deficitą įtraukiamos visa verte, kai ekonominė nuosavybė pereina valdžios sektoriui, įrangos pristatymo metu. Krašto apsaugos ministerijos išlaidų korekcija apskaičiuojama iš išlaidų pinigų srautais už karinę įrangą

[16] Palyginus BP2027 su BP2026, statistinė kaupimo korekcija 2026–2028 m. vidutiniškai yra 0,7 proc. BVP didesnė per metus.

(įskaitant avansus) atimant faktiškai pristatytos įrangos vertę. Korekcija auga arba didėjant faktiniams pristatymams, arba mažėjant išlaidoms pinigų principu.

Skola, priešingai, didėja pagal pinigų srautus: jei išlaidos finansuojamos skolinantis, ji auga tada, kai atliekami mokėjimai, įskaitant ir avansus. Avansai nėra išlaidos, pagal statistinius principus jie registruojami kaip finansinis sandoris ir deficito nedidina, kol įranga nepristatyta. Todėl didelė sumokėtų avansų dalis skolą padidina iš karto, o deficitui poveikį turi vėliau. NFI vertinimu, iki 2026 m. dar nepristatytos karinės įrangos vertė siekia apie 2,5 mlrd. Eur. Tai reiškia, kad ateinančiais metais šios išlaidos didintų valdžios sektoriaus deficitą net ir tuo atveju, jei nauji karinės įrangos pirkimai nebebūtų vykdomi.

2.2. 2026–2029 m. valdžios sektoriaus balanso projekcijų vertinimas

2027–2029 m. Lietuvos biudžeto projekte pateiktos valdžios sektoriaus pajamos grindžiamos naujausiomis ekonominės raidos scenarijaus projekcijomis, kurias 2026 m. rugsėjo mėn. patvirtino[17] NFI. Sudarydama savo fiskalinių rodiklių prognozes, NFI taip pat remiasi šiuo makroekonominiu scenarijumi.

NFI fiskalinėse projekcijose naudojamos Krašto apsaugos ministerijos spalio mėn. pateiktos šios srities išlaidų duomenų statistinės korekcijos. Jos yra identiškos biudžeto projekte nurodytoms korekcijoms.

Bendrą išlaidų ir pajamų lygį veikia ES parama, tačiau laikantis ES srautų neutralumo principo, ji neturi įtakos biudžeto balanso rodikliui. Pagal NFI prielaidas dėl ES paramos planų įgyvendinimo, didžiausias ES paramos lygis bus 2026 m. ir sieks apie 1,5 proc. BVP, o vėliau nuosekliai mažės ir 2029 m. sieks apie 1,1 proc. BVP. NFI taikant konservatyvesnę prielaidą dėl ES paramos planų įgyvendinimo, NFI projektuojamos ES pajamos ir išlaidos yra mažesnės, nei numatyta biudžeto projekte.

Pažymėtina, kad Vyriausybei pateikus biudžeto projektą Seimui, NFI neturėjo galutinės detalios informacijos, reikalingos vertinimui, o tai rodo biudžeto planavimo ir įgyvendinimo proceso trūkumus. Vyriausybė Seimui biudžeto projektą pateikė š. m. spalio 19 d., tačiau 2026 m. spalio 27 d. duomenimis, Valstybės biudžeto apskaitos ir mokėjimų sistemoje (VBAMS) esantys asignavimų duomenys neatitiko visų biudžeto projekte numatytų asignavimų. NFI vertinimui ir prognozėms reikalingi asignavimų duomenys pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius yra prieinami tik šioje sistemoje ir viešai neskelbiami. Tai atskleidžia biudžeto planavimo ir informacijos pateikimo procesų trūkumus, nes biudžeto projektą pateikus Seimui, vertinimui reikalingi duomenys VBAMS nebuvo galutinai suderinti, o tai apsunkino laiku atliekamą ir visapusišką projekto vertinimą.

Biudžeto projekto apžvalga yra reikšmingai išsamesnė. Įsigaliojus fiskalinės valdysenos sistemos pakeitimams, informacija apie diskrecines pajamų ir išlaidų priemones, įskaitant jų skirstymą į (ne)vienkartines priemones, pateikiama BP2027 apžvalgoje, o ne tik vėliau Europos Komisijai teikiamame biudžeto projekte. Be to, BP2027 apžvalgoje aiškiai atskleidžiami pajamų elastingumai, fiskalinių rizikų vertinimas, o valdžios sektoriaus finansų rodikliai pateikiami ne tik procentais nuo BVP, bet ir pinigine išraiška. Išsamesnė informacija pagerina NFI galimybes atlikti vertinimą.

[17] 2026-09-18 NFI paskelbė išvadą dėl ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo. Prieiga per internetą: https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/24420/isvada-del-ekonomines-raidos-scenarijaus.

2.3. 2026–2029 m. valdžios sektoriaus pajamų projekcijos

Biudžeto projekte numatytas valdžios sektoriaus pajamų lygis 2026–2027 m. gali būti mažesnis dėl papildomų diskrecinių sprendimų ir nepasiektų administravimo gerinimo tikslų. NFI vertinimu, biudžeto projekte 2027 m. numatomas papildomas pajamų surinkimas dėl administravimo gerinimo (197 mln. Eur) neturėtų būti įtraukiamas į pajamų projekcijas, nes tokių priemonių poveikis pasižymi dideliu neapibrėžtumu dėl įgyvendinimo. Tokia priemonė galėtų būti įvardyta kaip teigiama rizika pajamoms. Mokesčių administravimo gerinimo priemonės yra būtinos ir reikalingos, tačiau šių priemonių poveikis biudžeto pajamoms turėtų būti pripažįstamas tik tada, kai papildomos pajamos jau faktiškai surinktos. Laikantis atsargumo principo ir atsižvelgiant į gerąją kitų nepriklausomų fiskalinių institucijų praktiką, NFI šių pajamų į savo projekcijas neįsitraukė.

Biudžeto projektas parengtas pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą. Jame numatytos papildomos pajamos iš CO_2 dedamosios dyzeliniams degalams didinimo. Vis dėlto Finansų ministerijos (FM) fiskalinių rizikų apžvalgoje (FRA)[18] politinio sprendimo stabdyti arba lėtinti šį didinimą tikimybė įvertinta kaip labai didelė (10 iš 10), atsižvelgiant į išaugusias degalų kainas ir padidėjusį jų atotrūkį nuo kainų Lenkijoje. Atsižvelgdama į šią riziką, NFI savo projekcijose 2027–2029 m. kasmet numato po 100 mln. Eur mažesnes pajamas iš akcizų nei BP2027.

Biudžeto projekte 2029 m. yra numatomas 15 proc. pajamų iš pelno mokesčio augimas, kurį daugiausia lemia 2028 m. pasibaigianti lengvata, leidžianti sumažinti apmokestinamąjį pelną dėl investicijų. Vis dėlto lengvata nuo 2009 m. kas penkerius metus buvo pratęsiama, todėl NFI projekcijose daroma prielaida, kad ji bus pratęsta ir šįkart. Dėl to apie 200 mln. Eur papildomų pajamų, 2029 m. numatytų dėl lengvatos galiojimo pabaigos, į NFI projekcijas neįtraukiama.

Dėl šių priežasčių NFI projektuojamos pajamos iš mokesčių 2027 m. yra 0,3 proc. BVP mažesnės, nei projektuojama BP2027. 2028–2029 m. pajamos panašios į numatytas biudžeto projekte dėl NFI įvertinto teigiamo poveikio pajamoms, taikant prielaidą dėl didesnių išlaidų darbo užmokesčiui. NFI valdžios sektoriaus pajamų ir išlaidų projekcijos pateiktos 1 lentelėje.

2.4. 2026–2029 m. valdžios sektoriaus išlaidų projekcijos

2027 m. biudžete neatsispindi reikšminga dalis išlaidų, kurios, NFI vertinimu, turėtų būti įtraukiamos apskaičiuojant valdžios sektoriaus deficitą. Biudžeto projekto apžvalgoje[19] pateikiamos rizikos, kurių dalis nurodytos kaip turinčios aukštą laipsnį ir aukštą pasireiškimo tikėtinumą. NFI vertinimu, tokio pobūdžio rizikos turėtų būti įtraukiamos rengiant biudžeto projektą, todėl jos įtraukiamos ir į NFI rengiamas VS balanso projekcijas. Tarp tokių papildomų išlaidų yra išlaidos, susijusios su parama Ukrainai, geležinkelių infrastruktūra, ir viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų statistinis perklasifikavimas į valdžios sektorių. NFI projekcijos rodo, kad šių rizikų išsipildymas 2027 m. padidintų VS išlaidas 0,5 proc. BVP.

[18] 2026-10-07 Finansų ministerijos Fiskalinių rizikų apžvalga. Prieiga per internetą: https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/fiskaline-valdysena/viesuju-finansu-analizes/fiskaliniu-riziku-apzvalgos/.

[19] Lietuvos Respublikos 2027–2029 metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto aiškinamojo rašto 1 priedas, 7 lentelė.

Pagal 2010 m. Europos nacionalinių ir regioninių sąskaitų sistemą, jei viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektas klasifikuojamas kaip nebalansinis, jo įgyvendinimo išlaidos valdžios sektoriaus deficite nefiksuojamos statybos metu, nes laikoma privačia investicija, o poveikis deficitui atsiranda vėliau, per eksploatacijos laikotarpiu mokamus paslaugų mokėjimus. Pagal Eurostato išaiškinimą Lietuvai[20], dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų būdu vystomų Rūdninkų ir Kairių karinių projektų apskaitos valdžios sektoriaus balanse šie projektai neturėtų būti laikomi privačia investicija, nes visą projektą kontroliuoja Lietuvos valstybė. Atsižvelgiant į tai, šio pobūdžio su statybomis susijusios išlaidos turėtų atsispindėti valdžios sektoriaus deficito rodiklyje jau 2026 m. Numatoma, kad per 2026–2028 m. laikotarpį bendrai šios išlaidos iš viso sudarytų apie 0,7 proc. BVP (detaliau 1 lentelė). Pažymėtina, kad šiuo metu nėra galutinio sprendimo dėl tokio pobūdžio apskaitos detalių, taip pat keičiasi planuojamų sumų išdėstymas per metus, todėl NFI taikytos prielaidos ir statistinis faktas gali skirtis.

Nors nuo 2025 m. taikomas trimečio biudžeto planavimas, biudžeto projekte vis dar nėra pakankamai detalizuojami trejų metų planai, nes dalis duomenų pateikiami tik 2027 metams. Rezervinio (stabilizavimo), valstybės gynybos, valstybinio kelių fondų sąmatos pateikiamos tik 2027 m. Be to, biudžeto projekte nėra numatytas pakankamas viešojo sektoriaus darbo užmokesčio, socialinių išmokų augimas 2028–2029 m., nors tokie įsipareigojimai priimti arba labai tikėtina, kad bus priimti. Taip pat 2028–2029 m. Valstybinio socialinio draudimo fondo (VSDF) biudžete nenumatytas papildomas pensijų indeksavimas, o PSDF biudžete – didėjančios valstybės įmokos už valstybės lėšomis draudžiamus asmenis. Nejtraukus šių išlaidų į biudžetą, valdžios sektoriaus deficito vaizdas atrodo palankesnis. NFI ir BP2027 projekcijos 2029 m. skiriasi 2 proc. BVP.

Remiantis Biudžeto sandaros įstatymu, valstybės biudžetui įtaką darantys rodikliai turėtų būti planuojami ne trumpesniam kaip trejų metų laikotarpiui. Nors dalis rodiklių biudžeto projekte pateikiama trejiems metams, NFI vertinimu, planai turėtų apimti ir kitus reguliariai koreguojamus dydžius, priklausančius nuo diskrecinių sprendimų. Išsamesni trejų metų planai didintų fiskalinį skaidrumą, leistų tiksliau vertinti viešųjų finansų perspektyvas ir geriau identifikuoti fiskalines rizikas. Reikėtų atkreipti dėmesį, kad biudžeto projekte pateiktos prognozės 2028–2029 m. parengtos pagal nekintančios politikos ir galiojančių teisės aktų prielaidą. Tačiau nepriklausomų fiskalinių institucijų praktikoje įprasta vidutinio laikotarpio projekcijose vertinti ne tik šiuo metu galiojančią teisinę bazę, bet ir labiausiai tikėtiną politikos raidą. Todėl į NFI projekcijas įtraukiamos išlaidos, kurios, nors ir nėra formaliai patvirtintos, bet jų augimas grindžiamas nusistovėjusia praktika ir įprastais Vyriausybės sprendimais.

Viena iš sričių, kuriose tikėtinas papildomas išlaidų augimas, yra viešojo sektoriaus darbo užmokestis. BP2027 prognozuojama, kad 2029 m., lyginant su 2028 m., VS deficitas sumažės 0,7 proc. BVP, o VS išlaidos darbo užmokesčiui 2028–2029 m. kasmet mažės po 0,3 proc. BVP. NFI vertinimu, tai yra mažai tikėtina, nes kasmet valdžios sektoriaus išlaidų augimą lemia tiek nauji diskreciniai sprendimai didinti darbo užmokestį, pavyzdžiui, mokytojams, medikams, tiek anksčiau prisiimti ilgalaikiai įsipareigojimai.

Retrospektyvi Europos Komisijai pateiktų Lietuvos biudžetų projektų analizė rodo, kad projektuotos valdžios sektoriaus išlaidos atlygiui darbuotojams 2024–2025 m. buvo

[20] 2026-07-28 Eurostato laiškas „Lithuania – Statistical treatment of PPP contracts“. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/methodology/advice-eu-countries.

vidutiniškai apie 0,5 ir 0,7 proc. BVP mažesnės, nei vėliau užfiksuotos faktinės išlaidos[21]. Atsižvelgdama į tai ir tikėtiną tolesnį vidutinio šalies darbo užmokesčio augimą, NFI savo projekcijose numato didesnes išlaidas atlygiui darbuotojams 2028–2029 m. Skirtumas tarp BP2027 numatytų ir NFI projektuojamų 2029 m. išlaidų atlygiui darbuotojams siekia beveik 1 proc. BVP.

Į 2028–2029 m. biudžeto projektą neįtrauktas papildomas pensijų indeksavimas. Į VSDF biudžeto projektą įtrauktas papildomas individualiosios dalies indeksavimas 2027 m., tačiau toks sprendimas 2028–2029 m. nepateikiamas. Atsižvelgdama į susiformavusią praktiką kasmet papildomai indeksuoti pensijas, NFI į projekcijas įtraukė papildomą 2,04 proc. individualios pensijų dalies indeksavimą 2028–2029 m., apskaičiuotą pagal paskutinį žinomą 2027 m. planą. NFI vertinimu, dėl to išlaidos pensijoms 2028 m. būtų didesnės 66 mln. Eur, o 2029 m. – 147 mln. Eur. Spartesnis pensijų indeksavimas lemtų ne tik didesnes išlaidas konkrečiais metais, bet ir didintų įsipareigojimus ateičiai.

Valstybės biudžeto įmokos už valstybės lėšomis draudžiamus asmenis neatitinka Sveikatos draudimo įstatyme numatyto didėjimo. 2027 m. projekte numatomas reikšmingas 11,7 proc. PSDF biudžeto pajamų augimas, kurį daugiausia lemia didėjančios valstybės biudžeto įmokos už valstybės lėšomis draudžiamus asmenis. Nuo 2027 m. sausio mėn. įsigaliojanti nauja Sveikatos draudimo įstatymo redakcija nustato, kad įmoka už vieną apdraustąjį 2027 m. turi siekti pusę užpraeitų metų vidutinės vieno dirbančiojo metinės privalomojo sveikatos draudimo (PSD) draudimo įmokos, t. y. 1 009,9 Eur. Vėliau ši dalis turėtų didėti po 5 proc. p. per metus, tačiau 2028–2029 m. projekte tam nėra numatyta pakankamai asignavimų. Remiantis Valstybinės ligonių kasos duomenimis ir NFI vertinimu, 2028 m. turėtų būti numatyta papildomai 137 mln. Eur, o 2029 m. – 413 mln. Eur. Dėl to įmokos dalis 2028 m. sieks apie 51 proc., o 2029 m. sumažės iki 47 proc. užpraeitų metų vidutinės metinės privalomojo sveikatos draudimo įmokos. NFI savo projekcijose asignavimus PSDF didina tiek, kiek reikalauja įstatymas, taip siekdama parodyti esamų įsipareigojimų spaudimą viešiesiems finansams. Tokia pačia apimtimi didinamos ir PSDF išlaidos, o centrinės valdžios subsektoriuje formuojamas didesnis deficitas.

2.5. 2026–2029 m. valdžios sektoriaus deficito projekcijos

NFI projektuoja didesnį 2026–2029 m. valdžios sektoriaus deficitą, nei numatyta biudžeto projekte, nes į jį neįtrauktos visos deficitą didinančios išlaidos, o dalis planuojamų pajamų gali būti nesurinktos. NFI projekcijos, lyginant su BP2027, skiriasi dėl taikomų skirtingų prielaidų (1 lentelė). Pažymėtina, kad NFI projekcijų tikslas yra atskleisti scenarijų, kai realizuojamos labai tikėtinos, didelį poveikį viešiesiems finansams galinčios turėti papildomos išlaidos ir nepasiekiami planuojami pajamų surinkimo rezultatai. Tokiu būdu siekiama įvertinti galimą spaudimą valdžios sektoriaus deficitui, skolai ir viešųjų finansų tvarumui.

1 lentelė. NFI įtrauktos papildomos prielaidos, kurios skiriasi nuo BP2027 2026–2029 m. rodiklių, proc. BVP

	2026	2027	2028	2029
Pajamų prielaidos:				
Pelno mokesčio investicijų lengvatos pratęsimas				–0,2
Papildomos priemonės degalų kainų padidėjimo poveikiui sušvelninti, lemiančios mažesnes akcizų pajamas		–0,1	–0,1	–0,1
Nesurinktos planuotos pajamos iš planuoto administravimo gerinimo		–0,2		

[21] Analizuoti 2023–2025 m. pateikti biudžeto projektai.

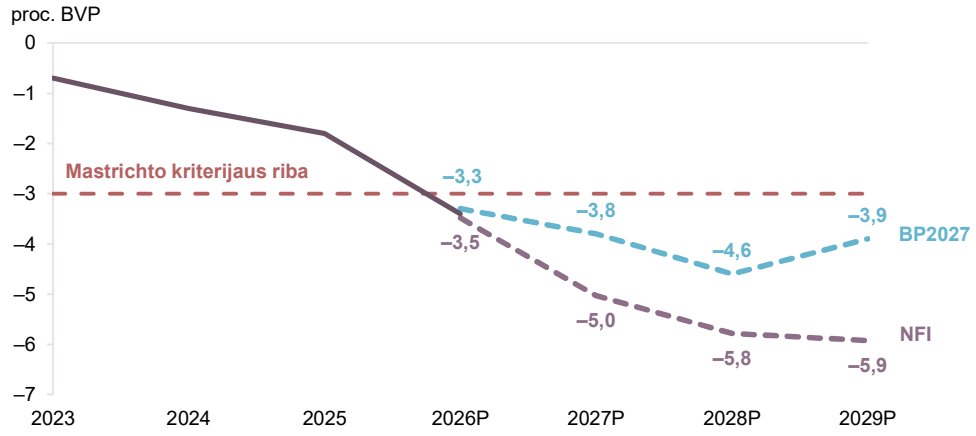
	2026	2027	2028	2029
Teigiamas poveikis VS pajamoms dėl išlaidų darbo užmokesčiui didinimo			0,1	0,2
Išlaidų prielaidos:				
Didesni asignavimai dėl indeksuojamų valstybės biudžeto įmokų už apdraustuosius, draudžiamus valstybės lėšomis			0,1	0,4
Spartesnis darbo užmokesčio viešojo sektoriaus darbuotojams didinimas			0,5	0,9
Papildomas pensijų indeksavimas			0,1	0,1
Viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų statistinis perklasifikavimas į valdžios sektorių	0,3	0,4	0,03	
Kitos nenumatytos išlaidos		0,1	0,1	0,1
Poveikis deficitui, iš viso	**0,3**	**0,8**	**0,9**	**1,7**

Pajamų prielaidose įverčiai su minuso ženklu reiškia, kad pajamų netekimas neigiamai veikia deficitą jį didinant.

Šaltinis – Nepriklausomos fiskalinės institucijos skaičiavimai

NFI projektuoja didesnį valdžios sektoriaus deficitą 2026–2029 m., nei numatyta biudžeto projekte, o tai rodo augantį spaudimą viešiesiems finansams. Atsižvelgiant į taikytas prielaidas, NFI vertinimu, VS deficitas 2026–2027 m. gali sudaryti atitinkamai 3,5 ir 5 proc. BVP, o 208–2029 m. – 5,8 ir 5,9 proc. BVP (4 pav.). Vietos valdžios subsektoriaus ir centrinės valdžios balansai projektuojami deficitiniai visu vidutiniu laikotarpiu, socialinės apsaugos fondų – perviršiniai (1 priedo 2 lentelė). Atotrūkis tarp NFI ir BP2027 VS rodiklių projekcijų rodo, kad spaudimas viešiesiems finansams vidutiniu laikotarpiu išliks stipresnis, nei sprendžiant iš biudžeto projekto rodiklių, ir reikalaus didesnių pajamų ir (arba) mažesnės viešųjų paslaugų apimties.

4 pav. NFI projektuoja didesnį valdžios sektoriaus deficitą 2026–2029 m., nei numatyta biudžeto projekte

P – prognozė

Šaltinis – BP2027, Nepriklausomos fiskalinės institucijos skaičiavimai

2.6. Rizikos 2026–2029 m. valdžios sektoriaus deficito ir skolos įverčiams

Pažymėtina, kad egzistuoja tiek teigiamų, tiek neigiamų rizikų, kurių NFI į savo projekcijas neįtraukė, bet kurios gali paveikti deficito įvertį. Išlaidos galėtų padidėti, jei Lietuva kreiptųsi ir Taryba pritartų Lietuvos prašymui išplėsti nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos taikymo sritį į energetinio saugumo sritį. Pavyzdžiui, tiek 2027 m., tiek 2028 m. valdžios sektoriaus deficitas galėtų padidėti iki 0,3 proc. BVP, jei būtų priimtas sprendimas įgyvendinti papildomas energijos saugumo priemones, skirtas Europos energetikos sistemos atsparumui stiprinti ir spartinti perėjimą nuo iškastinio kuro.

Jei ekonominė raida būtų vangesnė, nei projektuota 2026 m. rugsėjo mėn. ekonominės raidos scenarijuje, tai galėtų padidinti spaudimą papildomoms išlaidoms ir sumažintų valdžios sektoriaus pajamas.

Krašto apsaugos ministerijos išlaidų statistinė korekcija gali reikšmingai paveikti valdžios sektoriaus deficitą tiek didėjimo, tiek mažėjimo kryptimi. Ši tema plačiau nagrinėjama B intarpe.

VS deficitą prastintų ir situacija, jei viršplaninės išlaidos būtų finansuojamos iš PSDF rezervo arba savivaldybių atveju – sukauptais likučiais ar daugiau skolinantis.

B intarpas. VS deficito ir skolos scenarijus iki 2035 m.

Kaip keisis fiskalinių rodiklių scenarijus iki 2035 m., atsižvelgiant į atnaujintas vidutinio laikotarpio viešųjų finansų raidos prognozes ir išaugusius įsipareigojimus gynybai? 2025 m. vasario mėn. NFI paskelbė VS finansų tvarumo 2025–2050 m. vertinimą[22] (tvarumo vertinimas), kuriame buvo remiamasi prielaida, kad gynybos finansavimui iki 2050 m. kasmet bus skiriama ne mažiau nei 3 proc. BVP. Tų pačių metų birželio mėn. NATO narės įsipareigojo iki 2035 m. pasiekti, kad 5 proc. BVP kasmet būtų skirti gynybos išlaidoms. Šio intarpo tikslas – įvertinti, kaip keisis VS deficito ir skolos scenarijus iki 2035 m., atsižvelgiant į didesnius, nei tikėtasi tvarumo vertinime, įsipareigojimus gynybai ir atnaujintą vidutinio laikotarpio deficito ir skolos raidą.

Scenarijui iki 2035 m. parengti NFI rėmėsi šiomis prielaidomis:

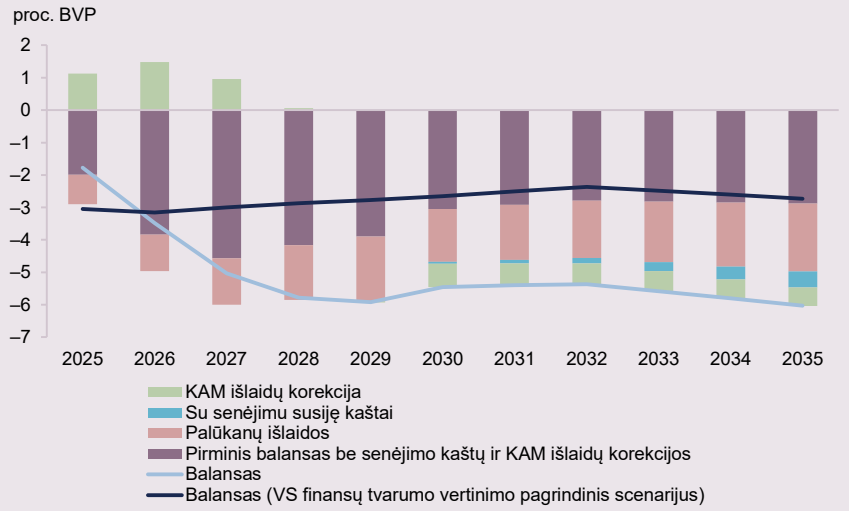
- Makroekonominių rodiklių prielaidos 2026–2029 m. atitinka 2026 m. rugsėjo mėn. ekonominės raidos scenarijaus projekcijas. 2030–2035 m. jos atitinka tvarumo vertinime taikytas prielaidas.
- Fiskalinių rodiklių projekcijos 2026–2029 m. atitinka NFI šioje išvadoje pateiktas projekcijas, o 2030–2035 m. su senėjimu susijusios išlaidos įvertintos remiantis tvarumo vertinime apskaičiuotais šių išlaidų augimais.
- Gynybos išlaidų rodiklis remiasi prielaida, kad 2030–2035 m. gynybos ir su ja susijusios išlaidos pinigų principu tiesiškai augs nuo BP2027 numatyto 4,4 proc. BVP lygio 2029 m. iki 5 proc. BVP 2035 metais. Kaupimo principo korekcijų įtaka balansui atsispindi tik per 2019–2029 m. laikotarpiu sukauptą KAM išlaidų kaupimo korekcijų sumą, kuri siekia beveik 5 mlrd. Eur. Ši suma lygiomis dalimis paskirstyta 2030–2035 m. laikotarpiui.

Atnaujintas ilgesnio laikotarpio valdžios sektoriaus finansų vertinimas rodo, kad finansų pozicija yra suprastėjusi, o jai reikšmingai gerėti savaime nėra prielaidų. Valdžios sektoriaus deficito išaugimą, lyginant su 2025 m. skelbtu vertinimu, po 2029 m. didele dalimi lemia reikšmingai suprastėjusi vidutinio laikotarpio viešųjų finansų raida. Nors po 2029 m. ji šiek tiek pagerėja dėl mažėjančios neigiamos ekonomikos ciklo padėties ir mažesnių palūkanų išlaidų[23], deficitas visu laikotarpiu išlieka daugiau nei 5 proc. BVP (1 pav.). Jam labiau mažėti neleidžia sukaupta KAM išlaidų korekcija, kuri 2030–2035 m. laikotarpiu vidutiniškai sudaro 0,6 proc. BVP, ir pamažu augantys senėjimo kaštai, laikotarpio pabaigoje sudarantys 0,5 proc. BVP.

[22] Prieiga per internetą: https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/24297/valdzios-sektoriaus-finansu-tvarumo-20252050-m-vertinimas.

[23] Pagal 2024 m. EK senėjimo ataskaitą, tokią raidą lemia mažesnė efektyvios palūkanų normos prielaida.

1 pav. Valdžios sektoriaus deficito išaugimą didele dalimi lemia reikšmingai suprastėjusi vidutinio laikotarpio viešųjų finansų raida. Prie tolesnio deficito augimo prisideda sukaupta KAM išlaidų korekcija

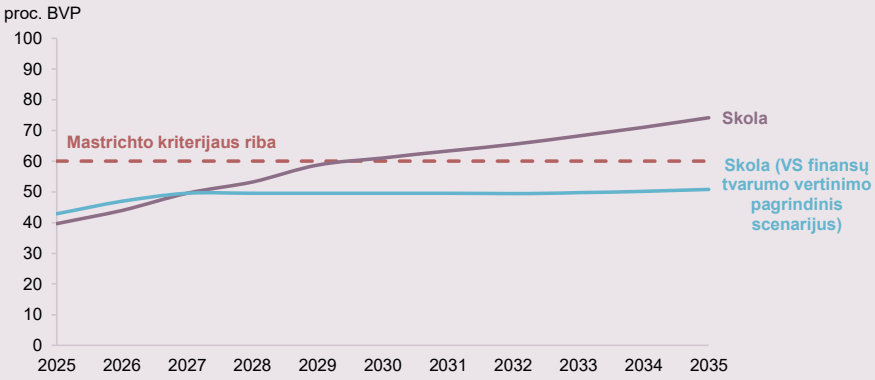

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, BP2027, Nepriklausomos fiskalinės institucijos skaičiavimai

Ilgesnio laikotarpio scenarijaus vertinimas rodo, kad be papildomų fiskalinių sprendimų viešųjų finansų padėtis savaime negerėja, todėl poreikis pateikti aiškų deficito ir skolos stabilizavimo planą tampa dar aktualesnis.

Palyginti su NFI 2025 m. vasario mėn. paskelbtu vertinimu, rizikos šalies viešųjų finansų tvarumui reikšmingai padidėjo. Tvarumo vertinime projektuota, kad pagal pagrindinį scenarijų 2035 m. VS skola sieks 50,8 proc. BVP (2 pav.). Nedidinant pajamų ir nevykdant struktūrinių reformų, vėliau su visuomenės senėjimu susiję kaštai ims didinti spaudimą augti skolai, kuri ilguoju laikotarpiu viršytų Mastrichto kriterijaus ribą. Atsižvelgiant į atnaujintas VS pirminio deficito projekcijas, kuriose numatyti didesni įsipareigojimai gynybai, skola augtų gerokai sparčiau, nei projektuota tvarumo vertinime. Numatoma, kad tokiu atveju ji jau 2030 m. viršytų 60 proc. BVP, o 2035 m. siektų kiek daugiau nei 74 proc. BVP. Tai reiškia, kad rizikos šalies viešųjų finansų tvarumui reikšmingai padidėjo. Atsižvelgiant į makroekonomines prielaidas, NFI vertinimu, siekiant stabilizuoti skolos ir BVP santykį po 2029 m., VS pirminis (t. y. be išlaidų palūkanoms) deficitas turėtų siekti 0,7 proc. BVP. Įvertinus tikėtinus kitus skolą veikiančius srautus, skolos stabilizavimui reikalingas pirminis deficitas turėtų būti dar mažesnis. Tačiau NFI projektuoja, kad 2029 m. VS pirminis deficitas sieks 3,9 proc. BVP, t. y. bus daugiau kaip 3 proc. p. BVP didesnis už skolos stabilizavimui reikalingą lygį.

2 pav. Atsižvelgiant į atnaujintas VS pirminio deficito projekcijas, skola augtų sparčiau, nei projektuota tvarumo vertinime – rizikos šalies viešųjų finansų tvarumui reikšmingai išaugo

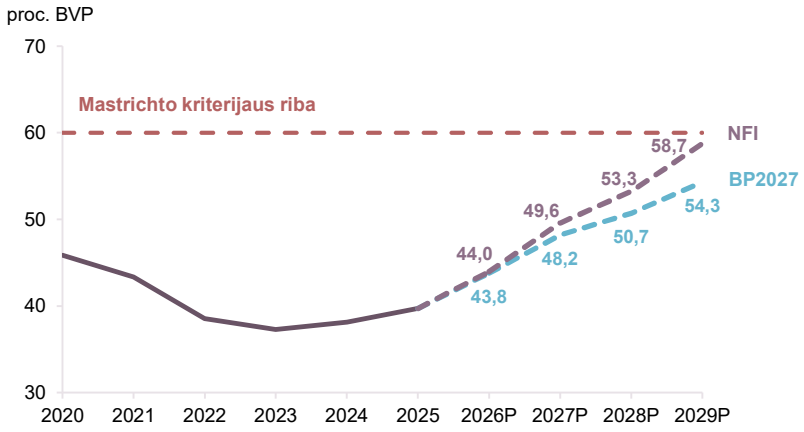

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Nepriklausoma fiskalinė institucija

3. 2026–2029 M. VALDŽIOS SEKTORIAUS SKOLOS PROJEKCIJOS

Vidutiniu laikotarpiu valdžios sektoriaus skolai sparčiai artėjant prie Mastrichto kriterijaus ribos, didėja rizika, kad ši riba bus viršyta. NFI, remdamasi Tarptautinio valiutos fondo (TVF) metodika[24], projektuoja, kad šiemet šis rodiklis sieks 44 proc. BVP ir bus artimas numatytam biudžeto projekte (5 pav.). Vidutiniu laikotarpiu NFI numatant didesnį VS deficitą nei BP2027, skola augs sparčiau nei BP2027 ir 2029 m. sieks beveik 59 proc. BVP. Tai yra 19 proc. p. daugiau nei 2025 m., kai ji siekė 39,7 proc. BVP. Pažymėtina, kad skolai sparčiai artėjant prie Mastrichto kriterijaus ribos, galimybės reaguoti į ateityje kilsiančius iššūkius, nepažeidžiant šio kriterijaus, bus vis labiau ribotos. Palyginti su viešųjų finansų tvarumo vertinimu, kurį NFI paskelbė 2025 m. vasario mėn., rizikos šalies viešųjų finansų tvarumui reikšmingai padidėjo (B intarpas). Apie rizikas vidutiniu laikotarpiu ne tik pasiekti, bet ir viršyti 60 proc. BVP ribą kalbama ir FM 2026 m. Fiskalinių rizikų apžvalgoje. Joje nurodoma, kad net jeigu į stochastinių skolos scenarijų skaičiavimą nebūtų įtraukiama didžiausia skaitiniu poveikiu rizika, vidutinio laikotarpio pabaigoje išliktų 28 proc. tikimybė viršyti šią skolos ribą.

5 pav. Vidutiniu laikotarpiu valdžios sektoriaus skola sparčiai artės prie Mastrichto kriterijaus ribos, todėl galimybės reaguoti į ateityje kilsiančius iššūkius, nepažeidžiant šio kriterijaus, bus vis labiau ribotos

P – prognozė

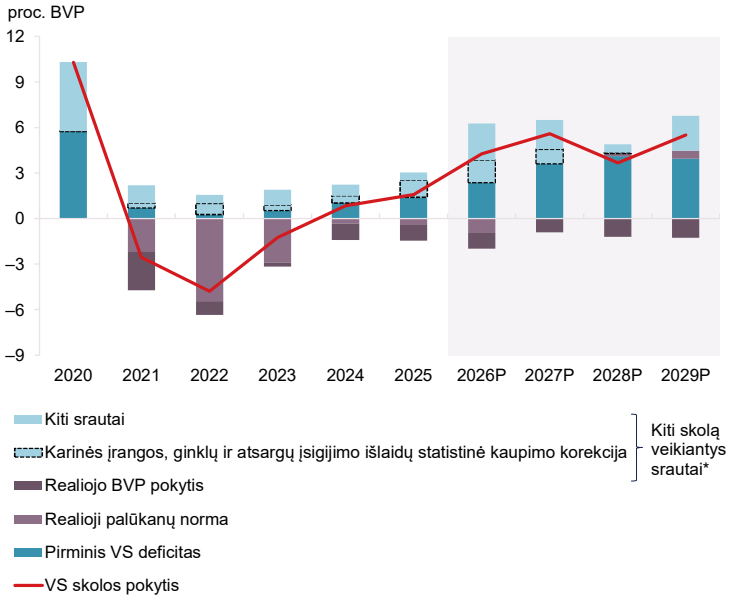
Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, BP2027, Nepriklausoma fiskalinė institucija

NFI vertinimu, skolos augimą labiausiai skatins pirminis valdžios sektoriaus deficitas ir kiti skolą veikiantys srautai, įskaitant avansinius mokėjimus karinei įrangai įsigyti. Projektuojama, kad pirminis deficitas 2026–2029 m. vidutiniškai galėtų sudaryti apie 3,5 proc. BVP kasmet (6 pav.). Prie skolos augimo ženkliai prisidės ir kiti skolą veikiantys srautai (pagal BP2027 numatytą skolos pokyčio tikslinimą). 2026–2027 m. reikšmingą jų dalį sudarys karinės įrangos, ginklų ir atsargų įsigijimo išlaidų statistinė kaupimo korekcija. Šiemet ji sudarys 1,5 proc. BVP, o 2027 m. – 1 proc. BVP. Pažymėtina, kad avansiniai mokėjimai karinei įrangai įsigyti skolą padidina tais metais, kai jie atliekami, tačiau VS deficite kaupimo principu šios išlaidos bus užfiksuotos tik tada, kai įranga bus faktiškai pristatyta. Atitinkamai, kai išlaidos bus pripažintos ateityje, jos papildomai skolos jau nebedidins. Vidutiniu laikotarpiu numatoma realiojo BVP plėtra švelnins skolos

[24] Tarptautinio valiutos fondo aiškinamosios pastabos „Staff Guidance Note for Public Debt Sustainability Analysis in Market-Access Countries“, 2013-05-09. Prieiga per internetą: https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2013/050913.pdf.

augimą vidutiniškai po 1,1 proc. BVP kasmet. Didėjant vidutinei nominaliai skolos palūkanų normai, šiemet realiosios palūkanų normos įtaka skolai vis dar išliks palanki. Tačiau numatoma, kad 2028–2029 m. ji prisidės prie skolos didėjimo (1 priedo 3 lentelė).

6 pav. Valdžios sektoriaus skolos augimą vidutiniu laikotarpiu labiausiai skatins pirminis VS deficitas ir kiti skolą veikiantys srautai, įskaitant avansinius mokėjimus karinei įrangai įsigyti

* Iki 2025 m. apskaičiuotas kaip likutis, o 2026–2029 m. įtrauktas BP2027 numatytas skolos pokyčio tikslinimas (angl. *stock-flow adjustment*). Tai apima korekcijas tarp VS ir valstybės biudžeto deficito, ES balanso įtaką, išdo likvidaus turto pokytį ir kita.

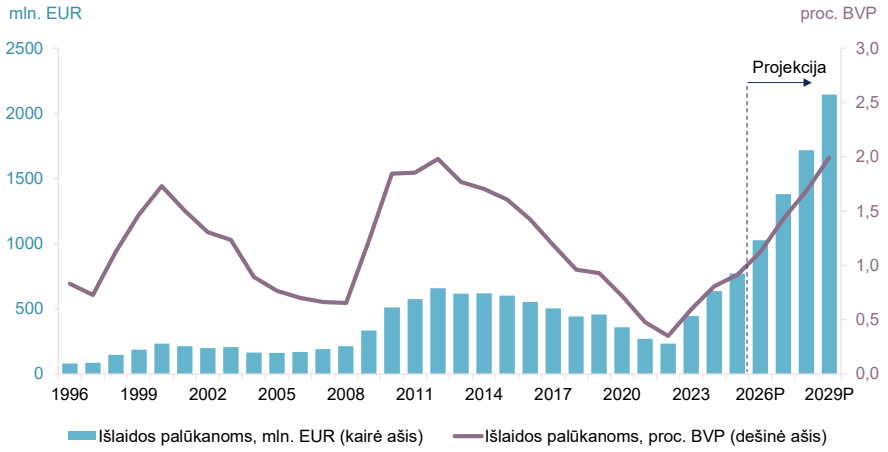
P – prognozė

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, BP2027, Nepriklausomos fiskalinės institucijos skaičiavimai

Numatoma, kad išlaidos VS skolos palūkanų mokėjimams toliau augs, o tai mažins galimybes finansuoti viešąsias paslaugas. NFI projektuoja, kad išlaidos VS skolos palūkanų mokėjimams 2026–2027 m. sieks 1,0 ir 1,4 mlrd. Eur (1,1 ir 1,4 proc. BVP) (7 pav. ir 3 lentelė). Tikėtina, kad 2029 m. jos gali siekti 2,1 mlrd. Eur (2 proc. BVP). Šių išlaidų augimą lemia ne tik didėjanti vidutinė skolos palūkanų norma[25], bet ir pačios skolos augimas. Mažėjanti fiskalinė erdvė riboja valstybės galimybes reaguoti į ekonominius sukrėtimus ir užtikrinti skolos tvarumą, todėl gali neigiamai veikti jos kredito reitingą ir didinti būsimo skolinimosi išlaidas. Pažymėtina, kad 2 proc. BVP siekiančios išlaidos palūkanoms yra itin didelės ir istoriniu požiūriu: nuo 1995 m. tiek skolos aptarnavimui buvo skirta tik 2012 m., t. y. po pasaulinės finansų krizės. Didėjant skolos aptarnavimo išlaidoms, mažėja valstybės galimybės finansuoti viešąsias paslaugas ir investicijas.

[25] Rengdama VS skolos projekcijas, NFI rėmėsi biudžeto projekto apžvalga, kurioje numanoma skolos palūkanų norma didės nuo 3,1 proc. 2026 m. iki 3,9 proc. 2029 m.

7 pav. Projektuojama, kad išlaidos VS skolos palūkanų mokėjimams toliau augs

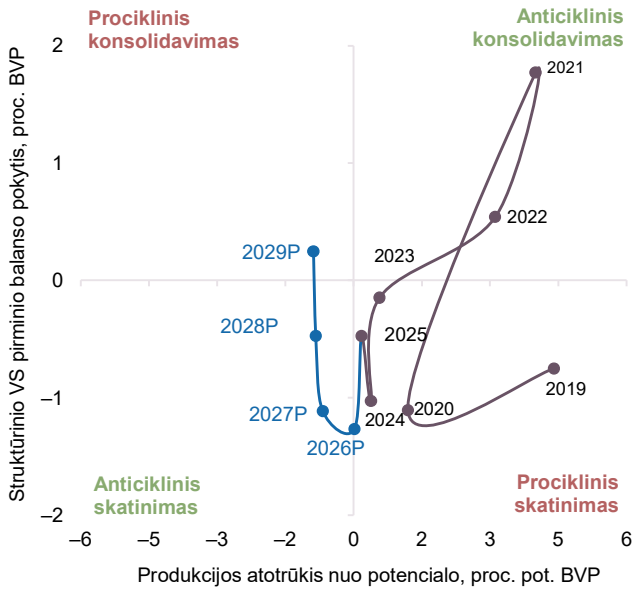
P – prognozė

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Nepriklausomos fiskalinės institucijos skaičiavimai

4. FISKALINĖS POLITIKOS KRYPTIS 2026–2029 M.

Remiantis NFI projekcijomis, 2027 m. numatomas ekonomikos skatinimas, kurį lems ne tik didėjančios išlaidos gynybai. NFI projektuoja –1,1 proc. BVP valdžios sektoriaus struktūrinio pirminio balanso metinį pokytį 2027 m. (8 pav., 5 priedas). Didėjantis struktūrinis deficitas rodo, kad fiskalinė politika skatins ekonomiką. Struktūrinis deficitas auga ne tik dėl padidėjusių išlaidų gynybai, bet ir kitų biudžeto projekte pateikiamų priemonių: išlaidų socialinei, sveikatos apsaugai ir kt. NFI vertinimu, vidutiniu laikotarpiu fiskalinė politika artės link neutralios[26]. Tai reiškia, kad 2029 m. ji nei skatins, nei ribos ekonomikos augimą. Nors NFI numato neigiamą produkcijos atotrūkį nuo potencialo, ekonomikos ciklo padėtis atitinka normalių laikų apibrėžimą[27]. Vis dėlto neapibrėžtumas dėl ekonominės raidos apsunkina ekonomikos ciklo padėties vertinimą.

8 pav. Didėjant struktūriniam pirminiam valdžios sektoriaus deficitui, 2026–2028 m. fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip skatinanti ekonomiką

Remiantis NFI valdžios sektoriaus balanso ir produkcijos atotrūkio nuo potencialo prognozėmis.

Paveiksle eliminuotų laikinųjų priemonių įtaka: su COVID-19 susijusios ir energijos kainų augimo poveikio sušvelninimo priemonės, pagalba nuo Rusijos karinių veiksmų besitraukiantiems Ukrainos žmonėms ir kita parama Ukrainai, fizinio barjero ir saugos sistemų įrengimas Lietuvos–Baltarusijos pasienyje, Lietuvos geležinkelių infrastruktūros palaikymas.

P – prognozė

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Finansų ministerija, Nepriklausomos fiskalinės institucijos skaičiavimai

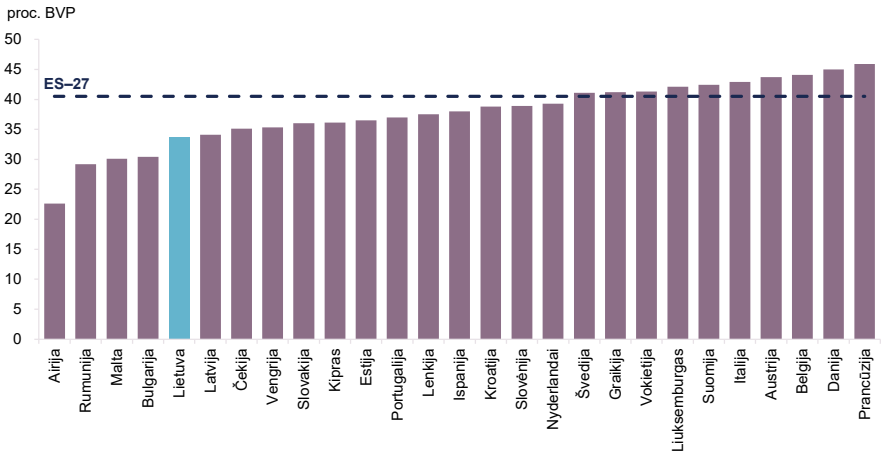
[26] Pagal EK nustatytą iš esmės neutralios (angl. *broadly neutral*) fiskalinės politikos intervalą (struktūrinio pirminio balanso pokytis +/–0,2 proc. BVP). Prieiga per internetą: https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2016-stability-and-convergence-programmes-overview-and-implications-euro-area-fiscal-stance_en.

[27] Normalūs laikai pagal EK nustatytus slenksčius, kai produkcijos atotrūkis nuo potencialo tenkina sąlygą: –1,5 proc. BVP ≤ atotrūkis < 1,5 proc. BVP. Prieiga per internetą: https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/vade-mecum-stability-and-growth-pact-2019-edition_en.

5. DEFICITO MAŽINIMO GALIMYBĖS

Lietuvos mokesčių ir socialinių įmokų pajamų ir BVP santykis yra vienas mažiausių Europos Sąjungoje, todėl, siekiant sumažinti deficitą, tikslinga remtis pajamų priemonėmis. Lietuvos mokesčių ir socialinių įmokų santykis su BVP 2025 m. buvo 33,6 proc. BVP ir išliko vienas mažiausių Europos Sąjungoje (9 pav.). Nuo ES vidurkio jis atsiliko apie 7 proc. p. BVP (ES vidurkis – 40,5 proc. BVP). Pagal šį rodiklį Lietuva buvo 23-ioje vietoje iš 27-ių ES šalių narių.

9 pav. Pagal 2025 m. duomenis, pajamos iš mokesčių ir socialinių įmokų Lietuvoje vienos mažiausių ES

Šaltinis – Eurostatas

Mokestinių lengvatų mažinimas galėtų prisidėti prie didesnio pajamų surinkimo į valstybės biudžetą. Finansų ministerijos vertinimu, dėl taikomų lengvatų gyventojų pajamų mokesčiui (GPM), pelno mokesčiui, pridėtinės vertės mokesčiui (PVM) ir akcizams 2027 m. valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamos bus 4 proc. BVP mažesnės (neįskaitant NPD – 2,6 proc. BVP). Aukščiausioji audito institucija[28] yra rekomendavusi vykdyti mokesčių lengvatų stebėseną, siekiant atsižvelgti į joms keliamus tikslus, poveikį visuomenei ir verslui, trukmę, įtaką biudžeto pajamoms. Neapibrėžiant mokesčių lengvatų taikymo termino, ilgainiui jos gali tapti rinką iškreipiančiomis priemonėmis, nes buvo priimtos esant kitoms ekonominėms sąlygoms. 2025 m. Lietuva jau atsisakė netikslingos PVM lengvatos šildymui ir tai leis 2026 m. surinkti 65 mln. Eur papildomų pajamų. Vis dėlto reikėtų peržiūrėti ir likusių specifinių lengvatų tikslingumą. Taryba pastebi[29], kad Lietuvoje, „nepaisant pažangos palaipsniui panaikinant subsidijas iškastiniam kurui, vis dar galioja keletas netikslinių paramos priemonių, įskaitant lengvatą akcizui už šildymui naudojamas gamtines dujas ir lengvatines mokesčių sąlygas tam tikroms iškastinio kuro naudojimo sritims. Visų pirma subsidijos iškastiniam kurui, kurios nei tikslingai sprendžia energijos skurdo problemą, nei iš tikrųjų sprendžia energetinio saugumo klausimus, trukdo elektrifikacijai ir nėra būtinos pramonės konkurencingumui, galėtų būti laikomos prioritetinėmis panaikinimo sritimis.“ Remiantis BP2027, dėl mažesnio akcizų tarifo žemės ūkio veikloje naudojamiems gazoliams biudžetas netenka 139 mln. Eur.

[28] 2013-06-07 valstybinio audito ataskaita Nr. VA-P-60-3-7. Prieiga per internetą: https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/23096/mokesciu-lengvatos.

[29] Prieiga per internetą: https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/07/10/european-semester-2026-council-adopts-country-specific-recommendations/.

Lietuvos gyventojų pajamų mokesčio sistema galėtų labiau atitikti pagrindinius apmokestinimo principus įgyvendinant tarptautinių institucijų rekomendacijas. Vieni pagrindinių apmokestinimo principų yra teisingumas[30] ir neutralumas[31]. Atsižvelgdamos į šiuos principus, tarptautinės organizacijos yra pateikusios rekomendacijas dėl Lietuvos mokesčių sistemos. 2025 m. priimti gyventojų pajamų mokesčio pakeitimai buvo reikšmingas žingsnis link teisingesnės sistemos, tačiau vis dar išlieka mokestinio arbitražo galimybės. Europos Komisija 2026 m. šalies ataskaitoje[32] pažymi, kad padidindama GPM progresyvumą ir nustatydama vienodus progresinius tarifus daugeliui pajamų šaltinių, Lietuva pasiekė esminę pažangą tobulindama mokesčių sistemos struktūrą. Vis dėlto taip pat pabrėžiama, kad „nepaisant šių priemonių, pajamų mokesčių sistema tebėra palanki mokesčių arbitražo galimybėms, pvz., tarp samdomo darbo, savarankiško darbo ir tam tikrų įmonių formų“. Vienas iš tokių pavyzdžių būtų nepanaikintas verslo liudijimų režimas. Apie jį 2022 m. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) rašė[33], kad šis režimas gali iškreipti konkurenciją. Verslo liudijimai taikomi tik mokesčių mokėtojams, vykdantiems tam tikrą veiklą. Ta veikla užsiimantys asmenys gali turėti skirtingas pajamas ir sąnaudas, tačiau mokės vienodą mokesčių sumą. Taip pat mokesčių mokėtojai, neatitinkantys verslo liudijimo reikalavimų, gali turėti panašias pajamas ir sąnaudas, tačiau jiems teks skirtinga mokesčių našta. Be to, nors individualios veiklos pagal pažymą (IDV) pajamų GPM pagrindinis tarifas padidintas nuo 15 iki 20 proc., IDV vis dar apmokestinama atskiru režimu. Dėl to, atsižvelgiant į pajamų šaltinį, vienodo dydžio pajamas gaunantys asmenys gali sumokėti skirtingą GPM sumą. Pvz.: jei žmogus 2026 m. gaus 40 tūkst. Eur darbo užmokesčio pajamų per metus, jis sumokės 8 tūkst. Eur GPM, tačiau jei ši suma būtų padalinta po lygiai tarp darbo užmokesčio ir IDV, GPM siektų tik 5 tūkst. Eur.

Dabartinis pelno mokesčio režimas iškreipia įmonių elgseną. Šią problemą būtų galima spręsti panaikinant pelno mokesčio lengvatą mažoms įmonėms. 2022 m. Pasaulio bankas[34] nustatė, kad įmonės susitelkia ties mokesčio lengvatos taikymo riba, kuri yra 300 tūkst. Eur pajamų per mokestinį laikotarpį. Šis susitelkimas įvardijamas kaip ekonomikos raidai kenksmingas mokesčių optimizavimo rezultatas, kuris neskatina šių įmonių plėtros. Viena šios „sangrūdos“ atsiradimo priežasčių – staigus mokestinio tarifo šuolis peržengus lengvatinio apmokestinimo ribą, todėl buvo rekomenduota taikyti bendrą pelno mokesčio tarifą visoms įmonėms. Šalies ataskaitoje apie tai kalba ir Europos Komisija, akcentuodama, kad šis režimas skatina steigti įmones vien dėl mokesčių priežasčių ir potencialiai nedeklaruoti visų pajamų. Panaikinus pelno mokesčio lengvatą mažoms įmonėms, būtų galima išspręsti įmonių „sangrūdos“ problemą. Remiantis BP2027 duomenimis, dėl šios lengvatos taikymo 2027 m. biudžetas neteks 121,9 mln. Eur.

Vienas iš pajamų didinimo būdų, nekeičiant PVM tarifų, yra PVM atotrūkio mažinimas. PVM atotrūkis rodo, kiek PVM pajamų negaunama, palyginti su teorinėmis. Jį sudaro

[30] Mokesčių teisingumas suprantamas kaip proporcingas gaunamų pajamų apmokestinimas (horizontalusis teisingumas) arba kaip mokėjimo pajėgumo principo įgyvendinimas (vertikalusis teisingumas).

[31] Neutralumo principas reiškia, kad verslo veiklų formos ar pajamų rūšys turėtų būti apmokestinamos vienodai, kad ištekliai būtų paskirstyti efektyviai ir mokestinė sistema nesukurtų paskatų ieškoti palankesnio apmokestinimo.

[32] Prieiga per internetą: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-member-states/country-pages-including-country-reports/country-report-lithuania_en.

[33] Prieiga per internetą: https://www.oecd-ilibrary.org/sites/53952224-en/1/3/2/index.html?itemId=/content/publication/53952224-en&_csp_=72dafb47de9557cdbb7ac64eb53a37e0&itemIGO=oecd&itemContentType=book.

[34] Pasaulio bankas. Mokesčių optimizavimo ir įmonių „sangrūdų“ masto ir poveikio mikrosimuliacinė analizė. Ataskaita ir rekomendacijos. 2022 m. gruodžio mėn.

atitikties atotrūkis (dėl mokesčio slėpimo, sukčiavimo ar klaidų) ir reguliacinis atotrūkis (dėl lengvatinių tarifų ir išimčių). Europos Komisijos 2025 m. vertinimu[35], 2023 m. atitikties atotrūkis Lietuvoje sudarė 15,1 proc. (ES vidurkis – 11,1 proc.), nors nuo 2019 m. sumažėjo 5,8 proc. punkto. Komisija taip pat nurodo, kad skaitmeninimas ir iš anksto užpildytos deklaracijos padėjo mažinti atotrūkį, tačiau PVM atitikties problemos išlieka, o šešėlinė ekonomika viršija ES vidurkį. Atitikčiai gerinti tarptautinės institucijos pabrėžia administravimo priemones. Tarptautinio valiutos fondo (TVF) 2025 m. studijoje nurodoma, kad skaitmeninimo stiprinimas ir atitikties supaprastinimas padidintų PVM pajamas. Dalį atotrūkio gali lemti ir PVM registracijos riba (45 tūkst. Eur). Finansų ministerijos parengtoje 2024 m. biudžeto pajamų apžvalgoje parodoma, kad ir PVM atveju mokesčių mokėtojai pradeda telktis žemiau šios ribos, o tai gali rodyti galimą vengimą registruotis PVM mokėtojais.

Tarptautinės organizacijos rekomenduoja plėsti turto ir aplinkosauginius mokesčius. Europos Komisija 2026 m. šalies ataskaitoje pažymi, kad pajamos iš nuolatinių nekilnojamojo turto ir aplinkos mokesčių, t. y. šaltinių, mažiausiai kenkiančių ekonomikos augimui, Lietuvoje tebėra tarp mažiausių ES. 2024 m. duomenimis[36], Lietuva iš turto mokesčių gavo 0,4 proc. BVP pajamų (ES vidurkis – 1,8 proc. BVP), o iš aplinkosauginių mokesčių – 1,8 proc. BVP (ES vidurkis – 2,1 proc. BVP). 2026 m. įsigaliojusi nekilnojamojo turto mokesčio reforma prisideda prie šių tikslų įgyvendinimo: dažniau atnaujinamos kadastrinės vertės, taikoma progresinė tarifų schema antram ir paskesniam būstui, komerciniam turtui taikoma papildoma 0,2 proc. dedamoji, kurios pajamos skiriamos gynybai. Vis dėlto Komisija pabrėžia, kad didelis pagrindinio būsto neapmokestinamasis dydis (450 tūkst. Eur vienam savininkui, 900 tūkst. Eur dviem) ir menkas tarifų progresyvumas riboja reformos pajamų potencialą. TVF 2025 m. Lietuvai skirtoje studijoje[37] taip pat nurodo, kad nekilnojamojo turto mokesčiai yra nedideli, palyginti su ES šalimis, kurios jų surenka keturis kartus daugiau, o tai rodo, kad yra galimybių juos didinti. Studijoje nurodyta, kad mokesčio bazės praplėtimas ir lengvatų sumažinimas galėtų leisti surinkti 0,5–1,5 proc. BVP daugiau pajamų. Kaip minėta, aplinkosaugos srityje Taryba ragina pirmenybę teikti netikslinių iškastinio kuro subsidijų panaikinimui. Taip pat skatina gerinti mokestinių prievolių vykdymą ir plėsti mokesčių bazę pereinant prie šaltinių, kurių apmokestinimas mažiau kenkia augimui.

Mokestinės sistemos korekcijos tampa neišvengiamos siekiant užtikrinti viešųjų finansų tvarumą, kai išlaidų poreikis nuolat auga. Analizuojant valdžios sektoriaus 2024 m. išlaidas pagal funkcijas, galima matyti, kad didžiausia jų dalis (26 proc. BVP) skiriama į visuomenės gerovę orientuotoms sritims, tokioms kaip socialinė, sveikatos apsauga, švietimas (10 pav.). Didžiausia sveikatos apsaugos ir švietimo srities išlaidų dalis skiriama darbo užmokesčiui (6,5 proc. BVP). Socialinės apsaugos funkcijos išlaidos sudaro 14,7 proc. BVP (darbo užmokesčiui – 0,7 proc. BVP). Taryba[38] rekomenduoja Lietuvai „teikti

[35] Prieiga per internetą: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/vat/fight-against-vat-fraud/vat-gap_en.

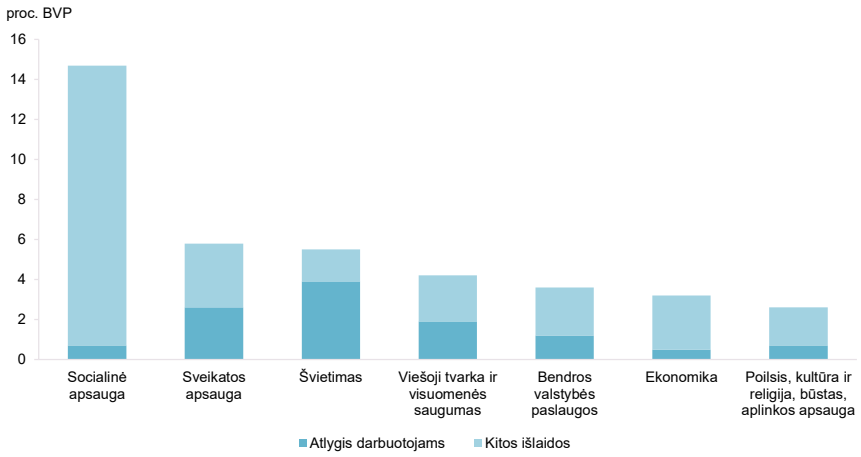
[36] Prieiga per internetą: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/economic-analysis/data-taxation-trends_en.

[37] Prieiga per internetą:
https://www.imf.org/-/media/files/publications/selected-issues-papers/2025/english/sipea2025137.pdf.

[38] 2025 m. Tarybos rekomendacija dėl Lietuvos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos. Prieiga per internetą:
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=OJ:C_202503989&qid=1778015240961.

pakankamą sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir bendrųjų valstybės paslaugų[39] finansavimą.“

10 pav. Lietuvoje 2024 m. didžiausia išlaidų dalis teko sveikatai, socialinei apsaugai, švietimui (bendrai 26 proc. BVP), iš jų 7,2 proc. BVP – darbo užmokesčiui

Šaltinis – Eurostatas

Tarptautinės institucijos skatina ne tik didinti pajamas, bet ir rūpintis išlaidų efektyvumu. TVF 2026 m. IV straipsnio konsultacijų išvadose[40] pažymima, kad atsižvelgiant į mažas mokestines pajamas, palyginti su kitomis šalimis, ir ribotas galimybes mažinti pagrindines paslaugas, konsolidavimas turėtų remtis daugiausia nuolatinėmis pajamų priemonėmis. Šias priemones TVF siūlo papildyti išlaidų prioritetų perskirstymu ir efektyvumo didinimu, įskaitant viešojo sektoriaus darbo užmokesčio išlaidų augimo ribojimą, tikslingesnį socialinių išmokų skyrimą ir sveikatos bei švietimo išlaidų efektyvumo didinimą. EBPO 2025 m. Lietuvos ekonomikos apžvalgoje[41] siūloma didinti išlaidų efektyvumą ir plėsti mokesčių bazę, o demografinius pokyčius vertinti kaip galimybę įdiegti išlaidų peržiūras, padėsiančias nustatyti, kurios viešosios paslaugos yra svarbiausios ir kaip jas organizuoti. Išlaidų efektyvumo didinimas išlieka svarbia viešųjų finansų tvarumo priemone, kuri gali padėti padengti augančius gynybos, sveikatos, socialinės apsaugos ir demografinių pokyčių poreikius, tačiau vien jo neužteks. Tvarus sprendimas apima abi kryptis: nuolatinį išlaidų peržiūrėjimą ir pajamų bazės stiprinimą. Remiantis NFI projekcijomis ir siekiant, kad 2029 m. VS deficitas neviršytų Mastrichto kriterijaus ribos, reikėtų, kad jis būtų mažesnis daugiau nei 3 mlrd. Eur.

[39] Pagal COFOG klasifikaciją „bendrosios valstybės paslaugos“ apima išlaidas, susijusias su bendru valdžios institucijų veikimu, įskaitant centrinę administraciją, įstatymų leidžiamuosius ir vykdomuosius organus, fiskalinę ir užsienio politiką, palūkanas bei bendruosius pervedimus tarp įvairių valstybės valdymo lygių.

[40] Prieiga per internetą: https://www.imf.org/en/publications/cr/issues/2026/08/07/republic-of-lithuania-2026-article-iv-consultation-press-release-and-staff-report-578611.

[41] Prieiga per internetą: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-lithuania-2025_4abf1ea5-en/full-report/executive-summary_7a3aa3ed.html.

6. FINANSŲ MINISTERIJOS 2026 M. FISKALINIŲ RIZIKŲ APŽVALGA

Nepriklausoma fiskalinė institucija teigiamai vertina Finansų ministerijos parengtą 2026 m. fiskalinių rizikų apžvalgą. Tokia praktika atitinka tarptautinių institucijų rekomendacijas, kuriose pabrėžiama, kad išsamus fiskalinių rizikų identifikavimas, vertinimas ir atskleidimas yra svarbi atsakingo viešųjų finansų valdymo dalis. Fiskalinių rizikų analizė padeda geriau įvertinti galimą neapibrėžtumo poveikį valdžios sektoriaus finansams, stiprina pasirengimą nepalankiems scenarijams ir prisideda prie ilgalaikio viešųjų finansų tvarumo.

Išsipildžius rizikoms, VS skola vidutiniu laikotarpiu gali viršyti 60 proc. BVP. FM analizė, atlikta atsižvelgiant į pasikeitusią ekonominę, geopolitinę ir fiskalinę aplinką, rodo reikšmingą fiskalinių rizikų mastą. Jei būtų daroma teorinė prielaida, kad visos rizikos pasitvirtins vienu metu ir visa apimtimi tam tikrais vidutinio laikotarpio metais, poveikis VS finansams sudarytų daugiau nei 37 mlrd. Eur arba viršytų 44 proc. BVP (2020 m. rizikų apžvalgoje bendra įvertintų rizikų suma siekė 5,6 mlrd. Eur arba 11,5 proc. BVP). VS skola gali priartėti prie 60 proc. BVP ribos jau vidutiniu laikotarpiu, o didžiausią poveikį turinčios rizikos pasitvirtinimas lemtų šios ribos viršijimą bet kuriais vidutinio laikotarpio metais.

Planuojant biudžetus, svarbu išlaikyti pakankamą fiskalinę erdvę galimiems ekonominiams ir fiskaliniams sukrėtimams suvaldyti. FRA pateiktas 2020 m. fiskalinių rizikų apžvalgos *ex post* vertinimas rodo, kad 2020–2023 m. laikotarpiu pasitvirtino daugiau nei pusė kiekybiškai įvertintų rizikų, o jų bendras poveikis viešiesiems finansams siekė arti 8 mlrd. Eur. FRA rizikų, kurių pasitvirtinimo tikimybė įvertinta 9–10 balų iš 10 (sprendimai neturint pakankamo finansavimo šaltinio, papildomų pajamų įtraukimas iš administravimo jų pakankamai nepagrindžiant, geležinkelių infrastruktūros finansavimas ir kt.), bendras galimas poveikis viešiesiems finansams vidutiniu laikotarpiu sudaro apie 1,7 mlrd. Eur. Įtraukus ir tas rizikas, kurių pasitvirtinimo tikimybės kiekybiškai įvertinti neįmanoma (pensijų išlaidų augimas dėl spartesnio darbo užmokesčio fondo augimo, energijos kainų šokas ir kt.), poveikis viešiesiems finansams, jeigu šios rizikos pasitvirtintų vienu metu, papildomai išaugtų maždaug 2,7 mlrd. Eur. Tai patvirtina fiskalinių rizikų vertinimo aktualumą ir rodo, kad rizikų stebėsena bei galimo jų poveikio vertinimas yra svarbūs planuojant fiskalinę politiką. Išankstinis pasirengimas fiskalinėms rizikoms mažina poreikį jų pasitvirtinimo atveju taikyti skubias fiskalinio koregavimo priemones.

Fiskalinės stebėsenos centro vadovė Jurga Rukšėnaitė

Pakartotinai naudoti šį dokumentą leidžiama pagal „Creative Commons Attribution 4.0 International“ (CC BY 4.0) licenciją: pakartotinis naudojimas leidžiamas, jei tinkamai nurodoma autorystė ir pakeitimai.

PRIEDAI

Išvados dėl 2027–2029 m. Lietuvos biudžeto projekto
1 priedas

NFI fiskalinių rodiklių projekcijos

1 lentelė. NFI projektuojamos valdžios sektoriaus pajamos ir išlaidos pagal ESA 2010

Rodiklis, proc. BVP	ESA 2010 kodas	2025	2026P	2027P	2028P	2029P
Pajamos iš viso	**OTR**	**39,8**	**40,0**	**40,0**	**40,1**	**40,5**
Mokestinės pajamos		**22,6**	**22,8**	**22,9**	**23,0**	**23,4**
Pajamos iš netiesioginių mokesčių	D2R	11,9	12,1	11,8	11,8	11,9
Pajamos iš tiesioginių mokesčių	D5R	10,7	10,8	11,1	11,2	11,6
Grynosios socialinės įmokos	D61	**11,4**	**11,4**	**11,8**	**12,1**	**12,3**
Nemokestinės pajamos		**3,5**	**3,4**	**3,4**	**3,4**	**3,4**
Kitos einamosios pajamos	(P.10) + D.39 + D.4 + D.7	**4,8**	**5,0**	**4,5**	**4,4**	**4,3**
Kapitalo mokesčiai	D91R	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Kitos kapitalo pajamos	D.92 + D.99	**1,0**	**0,8**	**0,7**	**0,6**	**0,5**
Išlaidos iš viso	**OTE**	**41,5**	**43,5**	**45,0**	**45,9**	**46,4**
Einamosios išlaidos		**36,3**	**37,2**	**38,3**	**39,4**	**40,4**
Atlygis darbuotojams	D1	12,2	12,1	12,3	12,5	12,6
Tarpinis vartojimas	P2	4,5	4,7	5,0	5,1	5,1
Palūkanos	D41P	0,9	1,1	1,4	1,7	2,0
Socialinės išmokos	D6M	**16,3**	**16,5**	**17,2**	**17,7**	**18,1**
Socialinės išmokos, išskyrus socialinius pervedimus natūra	D62	13,9	14,2	14,8	15,2	15,5
Socialiniai pervedimai natūra	D632	2,4	2,4	2,4	2,5	2,6
Subsidijos	D3P	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Kitos einamosios išlaidos	D.29+ (D.4 – D.41) + D.5 + D.7 + D.8	**2,2**	**2,4**	**2,1**	**2,1**	**2,4**
Kapitalo išlaidos		**5,2**	**6,3**	**6,7**	**6,5**	**6,0**
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	P51	4,5	5,5	5,8	5,7	5,4
Kapitalo pervedimai	D9P	0,6	0,7	0,8	0,7	0,5
Kitos kapitalo išlaidos	P5M + NP	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Grynasis skolinimas (+) / grynasis skolinimasis (–)	**B9**	**–1,8**	**–3,5**	**–5,0**	**–5,8**	**–5,9**

P – prognozė
Dėl apvalinimo eilučių sumos gali nesutapti su detaliais duomenimis.

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Nepriklausomos fiskalinės institucijos skaičiavimai

2 lentelė. NFI valdžios sektoriaus ir jo subsektorių balansų projekcijos

Rodiklis, proc. BVP	2025	2026P	2027P	2028P	2029P
Centrinės valdžios subsektoriaus balansas	–3,5	–4,4	–5,9	–6,4	–6,4
Socialinės apsaugos fondų subsektoriaus balansas	1,2	1,1	1,1	0,9	0,7
Vietos valdžios subsektoriaus balansas	–0,2	–0,2	–0,2	–0,2	–0,3
Valdžios sektoriaus balansas	**–1,8**	**–3,5**	**–5,0**	**–5,8**	**–5,9**

P – prognozė
Dėl apvalinimo eilučių sumos gali nesutapti su detaliais duomenimis.

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Nepriklausomos fiskalinės institucijos skaičiavimai

3 lentelė. NFI projektuojama valdžios sektoriaus skola ir jos kaitos veiksniai

Nr.	Rodiklis, proc. BVP (jei nenurodyta kitaip)	2025	2026P	2027P	2028P	2029P
1.	VS skola	39,7	44,0	49,6	53,3	58,7
2.	VS skolos pokytis (3 + 4 + 7)	1,6	4,3	5,6	3,7	5,5
3.	Pirminis VS deficitas	1,4	2,4	3,6	4,1	3,9
4.	Automatinė skolos dinamika (5 + 6)	–1,5	–2,0	–0,9	–1,0	–0,7
5.	Realioji palūkanų norma	–0,4	–0,9	0,0	0,2	0,5
6.	Realiojo BVP pokytis	–1,0	–1,0	–0,9	–1,2	–1,3
7.	Kiti skolą veikiantys srautai*	1,6	3,9	2,9	0,6	2,3
8.	Karinės įrangos, ginklų ir atsargų įsigijimo išlaidų statistinė kaupimo korekcija	1,1	1,5	1,0	0,1	0,0
9.	VS skola mlrd. Eur	33,5	40,2	47,9	54,4	63,2
10.	Palūkanų išlaidos	0,9	1,1	1,4	1,7	2,0
11.	Palūkanų išlaidos mlrd. Eur	0,8	1,0	1,4	1,7	2,1

* Iki 2025 m. apskaičiuotas kaip likutis, o 2026–2029 m. įtrauktas BP2027 numatytas skolos pokyčio tikslinimas (angl. *stock-flow adjustment*).
P – prognozė
Dėl apvalinimo eilučių sumos gali nesutapti su detaliais duomenimis.

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, BP2027, Nepriklausoma fiskalinė institucija

Išvados dėl 2027–2029 m. Lietuvos biudžeto projekto
2 priedas

Biudžeto projekto atitiktis grynųjų išlaidų augimo riboms

			2025	2026P	2027P	2028P	2029P
	FSP pateiktos ir Europos Tarybos patvirtintos grynųjų išlaidų ribos						
1.	Grynosios išlaidos[1]	pokytis, proc.	6,1	5,2	4,8	4,5	4,3
2.	Grynosios išlaidos	sukauptas[2] augimo tempas, proc.	6,1	11,6	17,0	22,3	27,5
	Pagal faktinius ir projektuojamus rodiklius						
3.	Grynosios išlaidos	pokytis, proc.	10,0	12,2	7,8	7,4	4,0
4.	Grynosios išlaidos	sukauptas[2] augimo tempas, proc.	10,0	23,4	33,0	42,8	48,6
	Nuokrypiai						
5.	Metinis grynųjų išlaidų nuokrypis nuo FSP grynųjų išlaidų augimo ribų	proc. BVP	1,3	2,5	1,1	1,1	–0,1
6.	Sukauptas grynųjų išlaidų nuokrypis, palyginti su FSP	proc. BVP	1,3	3,7	4,7	5,6	5,2
7.	Lankstumas dėl išlygos gynybos išlaidoms	proc. BVP	1,2	1,5	1,5	1,5	0,0
8.	Sukauptas grynųjų išlaidų nuokrypis, palyginus su FSP ir įvertinus lankstumą dėl išlygos gynybos išlaidoms	proc. BVP	0,1	2,2	3,2	4,1	5,2
	Ar laikomasi grynųjų išlaidų augimo ribos?						
9.	Atitiktis nacionalinei fiskalinės drausmės taisyklei		–	Neatitinka	Neatitinka	Neatitinka	Neatitinka
10.	Atitiktis ES fiskalinės drausmės taisyklei		Neatitinka	Reikšmingai neatitinka	Reikšmingai neatitinka	Reikšmingai neatitinka	Reikšmingai neatitinka

[1] Atitinka Tarybos patvirtintas grynųjų išlaidų augimo ribas.
[2] Sukauptas augimo tempas yra išlaidų pokytis nuo 2024 metų (baziniai FSP metai).
P – prognozė

Lentelėje pateikti BP2027 grynųjų išlaidų augimai skiriasi nuo pateiktų biudžeto projekto apžvalgoje.

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, BP2027, Finansų ministerija, Nepriklausomos fiskalinės institucijos skaičiavimai

Išvados dėl 2027–2029 m. Lietuvos biudžeto projekto
3 priedas

NFI projektuojamo grynųjų išlaidų augimo atitiktis grynųjų išlaidų augimo riboms

			2025	2026P	2027P	2028P	2029P
	FSP pateiktos ir Europos Tarybos patvirtintos grynųjų išlaidų ribos						
1.	Grynosios išlaidos[1]	pokytis, proc.	6,1	5,2	4,8	4,5	4,3
2.	Grynosios išlaidos	sukauptas[2] augimo tempas, proc.	6,1	11,6	17,0	22,3	27,5
	Pagal faktinius ir projektuojamus rodiklius						
3.	Grynosios išlaidos	pokytis, proc.	10,0	13,5	8,1	8,5	6,3
4.	Grynosios išlaidos	sukauptas[2] augimo tempas, proc.	10,0	24,8	34,9	46,3	55,6
	Nuokrypiai						
5.	Metinis grynųjų išlaidų nuokrypis nuo FSP grynųjų išlaidų augimo ribų	proc. BVP	1,3	3,0	1,3	1,6	0,8
6.	Sukauptas grynųjų išlaidų nuokrypis, palyginti su FSP	proc. BVP	1,3	4,2	5,2	6,5	7,0
7.	Lankstumas dėl išlygos gynybos išlaidoms	proc. BVP	1,2	1,5	1,5	1,5	0,0
8.	Sukauptas grynųjų išlaidų nuokrypis, palyginus su FSP ir įvertinus lankstumą dėl išlygos gynybos išlaidoms	proc. BVP	0,1	2,7	3,7	5,0	7,0
	Ar laikomasi grynųjų išlaidų augimo ribos?						
9.	Atitiktis nacionalinei fiskalinės drausmės taisyklei		–	Neatitinka	Neatitinka	Neatitinka	Neatitinka
10.	Atitiktis ES fiskalinės drausmės taisyklei		Neatitinka	Reikšmingai neatitinka	Reikšmingai neatitinka	Reikšmingai neatitinka	Reikšmingai neatitinka

[1] Atitinka Tarybos patvirtintas grynųjų išlaidų augimo ribas.
[2] Sukauptas augimo tempas yra išlaidų pokytis nuo 2024 metų (baziniai FSP metai).
P – prognozė

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, BP2027, Finansų ministerija, Nepriklausomos fiskalinės institucijos skaičiavimai

Išvados dėl 2027–2029 m. Lietuvos biudžeto projekto
4 priedas

NFI įvertintos grynosios valdžios sektoriaus išlaidos

Nr.	Rodiklis, proc. BVP (jei nenurodyta kitaip)	2024	2025	2026P	2027P	2028P	2029P
1.	Valdžios sektoriaus išlaidos	39,7	41,5	43,5	45,0	45,9	46,4
2.	Palūkanų išlaidos	0,8	0,9	1,1	1,4	1,7	2,0
3.	Ciklinės nedarbo išmokos	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.	ES programų išlaidos	1,4	1,7	1,4	1,2	1,1	0,9
5.	Bendrojo finansavimo išlaidos	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,1
6.	Vienkartinės išlaidų priemonės (neįskaitant ES finansuojamų priemonių)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7.	Grynosios pirminės valdžios sektoriaus išlaidos (iki diskrecinių pajamų priemonių) (ne_t = 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6)	37,2	38,7	40,7	42,1	43,0	43,4
8.	Diskrecinės pajamų priemonės (neįskaitant vienkartinių pajamų priemonių) (drm_t)	–	0,3	0,3	0,5	–0,2	0,0
9.	Grynosios pirminės valdžios sektoriaus išlaidos (įvertinus diskrecines pajamų priemones) (ne_t – drm_t = 7 – 8)	–	38,3	40,4	41,6	43,2	43,3
10.	Nominalaus BVP pokytis (g_t), proc.	–	6,7	8,5	5,6	5,8	5,4
11.	Grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų pokytis, proc. $\Delta ne_t = \frac{ne_t - drm_t}{ne_{t-1}} * (1 + g_t) - 1$	–	10,0	13,5	8,1	8,5	6,3

P – prognozė
t – metai
Dėl apvalinimo eilučių sumos gali nesutapti su detaliais duomenimis.

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Finansų ministerija, Nepriklausomos fiskalinės institucijos skaičiavimai

Išvados dėl 2027–2029 m. Lietuvos biudžeto projekto
5 priedas

NFI įvertinta ciklinė Lietuvos ekonomikos padėtis ir struktūrinis valdžios sektoriaus balansas

Nr.	Rodiklis, proc. BVP	2023	2024	2025	2026P	2027P	2028P	2029P
1.	Valdžios sektoriaus grynasis skolinimas (+) / skolinimasis (–)	–0,8	–1,3	–1,8	–3,5	–5,0	–5,8	–5,9
2.	Vienkartinės ir kitos laikinosios priemonės	–0,1	–0,0	0,1	–0,1	–0,0	0,0	–0,0
3.	Laikinosios priemonės*	–0,8	–0,2	–0,1	–0,1	0,0	0,0	0,0
4.	Produkcijos atotrūkis nuo potencialo, proc. pot. BVP	0,6	0,4	0,2	0,0	–0,7	–0,8	–0,9
5.	Ciklinė biudžeto dedamoji (0,399 × 4 eil.)	0,2	0,2	0,1	0,0	–0,3	–0,3	–0,4
6.	Struktūrinis VS balansas (1 – 2 – 5)	–0,8	–1,5	–2,0	–3,4	–4,8	–5,5	–5,5
7.	Struktūrinis VS balansas, neįtraukiant laikinųjų priemonių (1 – 2 – 3 – 5)	–0,0	–1,3	–1,9	–3,3	–4,8	–5,5	–5,5
8.	Palūkanos	0,6	0,8	0,9	1,1	1,4	1,7	2,0
9.	Struktūrinis VS pirminis balansas (6 + 8)	–0,2	–0,6	–1,0	–2,3	–3,3	–3,8	–3,6
10.	Struktūrinis VS pirminis balansas, neįtraukiant laikinųjų priemonių (7 + 8)	0,6	–0,5	–0,9	–2,2	–3,3	–3,8	–3,6
11.	Struktūrinio VS pirminio balanso pokytis	1,3	–0,4	–0,4	–1,2	–1,1	–0,5	0,2
12.	Struktūrinio VS pirminio balanso pokytis, neįtraukiant laikinųjų priemonių	–0,1	–1,0	–0,5	–1,3	–1,1	–0,5	0,2

P – prognozė

* Su COVID-19 susijusios ir energijos kainų augimo poveikio sušvelninimo priemonės, pagalba nuo Rusijos karinių veiksmų besitraukiantiems Ukrainos žmonėms ir kita parama Ukrainai, fizinio barjero ir saugos sistemų įrengimas Lietuvos–Baltarusijos pasienyje, Lietuvos geležinkelių infrastruktūros palaikymas.

Dėl apvalinimo eilučių sumos gali nesutapti su detaliais duomenimis.

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Finansų ministerija, Nepriklausomos fiskalinės institucijos skaičiavimai